

SIIPIRIKKO 2/90

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu
puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Rauno Nivanaho Siihtalantie 21 B 2 80150 Joensuu
puh 123440

Rahastonhoitaja: Olli Virmajoki 82180 Huhtilampi puh koti 79418
työ 201337

Muut hallituksen jäsenet: Mikko Hiltunen Sirni 82220 Niittylahti
puh 871458, Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397,
Jukka Matero Kaislakatu 10 B 15 80130 Joensuu, Rauni Piironen
Suvikatu 11 80200 Joensuu puh 32328

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Juhani
Hyttinen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1989 on 45 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 33 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1989 45 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Silkkiuikku (Valokuvannut Hannu Eskonen)

KEVÄTUUUTTO 1989 POHJOIS-KARJALASSA

Jälleen kerran voidaan todeta lähes vakiojoukon tuttuja havainnoijia lähettäneen havaintojaan kutakuinkin tuttuun tyyliin. Kevät oli yksi vuosisadan aikaisimmista ja lämpimimmistä, joten vähintään joka kolmas lintulaji paransi saapumisennätystään. Jokseenkin liian tuttu on myös katsauksen kasanneiden henkilöiden nimikirjo: päämuuton kasasi Harri Kontkanen, pedot, isot linnut ja arktikan käsitteli Markku Halonen, sekä kevään vaelluslinnut kokosi Jouni Pursiainen. Juuan lintuharrastajien havainnot kokosi Hannu Lehtoranta, Lieksan havainnot ilmoitti Esko Lappi, kiitokset heille sekä kaikille oman lomakkeen posttiin viskanneille.

Havainnoijat: Juuan lintuharrastajat: Hannu, Aila, Jouni ja Jukka Lehtoranta, Jari ja Henna Halonen = J&HH ja Tapio Timonen, Lieksa: Esko Lappi = ELa, Marko Ojala = MO ja Erwin Tuppurainen = ET, Markku Halonen = MH, Veli Hassinen, Pertti Hotta = PHo, Tuomas Immonen = TI, Vesa Jouhki = VJ, Matti Kapanen = MK, Lauri Karttunen = LK, Hannu Kivivuori = HKi, Jari Kontiokorpi = JK, Harri Kontkanen = HK, Esa Laaninen = EL, Veikko Makkonen = VM, Kimmo Martiskainen = KM, Pertti Martiskainen = PM, Juha Miettinen = JM, Henri Multanen = HM, Alpo Parkkonen = APa, Ari Parviainen = AP, Hannu ja Matti Piironen = H&MP, Harto Päivinen = HPä, Kauko Rouhiainen = KR, Risto Sulkava, Ari Tanskanen = AT, Juha Valonen = JV, Esko Veijalainen = EV, Pentti Zetterberg = PZ.

Lyhenteet: m = muuttava, esim 456/9a m = 456 muuttavaa yhdeksässä parvessa, p = paikallinen, ä = ääntelevä

Fenologisesti aikaiset havainnot:

Kuikka	1	24.4.	PYH
Silkkiuikku	1	13.4.	JOE
Mustakurkku-uikku	1	20.4.	RÄÄ
Heinätaivi	2	13.4.	LIP
Haapana	2	12.4	KIT
Lapasorsa	1	13.4.	KIT
Punasotka	1	11.4.	KIT ja LIE
Tukkasotka	1	14.4.	JOE
Telkkä	2	16.3.	JOE ja 1 KIT
Alli	12	28.4.	JOE
Mustalintu	1	22.4.	VÄR ja KIT
Isokoskelo	9	17.3.	ENO
Uivelo	3	13.4.	KIT ja 4 JOE
Metsähanhi	ä	24.3.	KIT
Laulujoutsen	1	22.2.	ENO
Tuulihaukka	1	22.3.	KIT
Ampuhaukka	1	6.3.	VÄR
Liejukana	1	11.4.	JOE
Luhtahuitti	11ä	1.5.	KIT
Jänkäkurppa	2	13.4.	LIP
Lehtokurppa	1	24.3.	KIT
Pikkukuovi	1	13.4.	KIT
Metsäviklo	1	10.4.	KIT
Liro	1	23.4.	LIE
Mustaviklo	4	11.4.	KIT
Lapinsirri	1	2.5.	LIE
Naurulokki	1	18.3.	JOE
Pikkulokki	1	25.4.	JOE
Räystäspääsky	1	17.4.	LIE

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Kevätmuutto 1989 Pohjois-Karjalassa: Markku Halonen, Harri Kontkanen ja Jouni Pursiainen	35
Höytiäisen kanavan lintuasema 1989: Juha Miettinen & Ari Latja .	44
Yölaulajat Pohjois-Karjalassa 1989: Harri Kontkanen	53
Kesähavainnot 1989: Juha Miettinen	55
Kalasääskien pesiminen Pohjois-Karjalassa vv. 1985-89: Hannu Lehtoranta	64
Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1989: Hannu Lehtoranta	67
Syys-lokakuun pinnakisa 1989 - haastajan näkökulma: Jouni Pursiainen	77

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rari-teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

Niittykirvinen saapui ennätysaikaisin monen muun linnun tavoin
(Valok. Hannu Eskonen)

Törmäpääsky	3	29.4.	KIT
Räkättirastas	1	1.3.	VÄR
Mustarastas	1	9.3.	NUR
Satakieli	2ä	4.5.	OUT
Punarinta	1	18.3.	KES
Ruokokerttunen	1	4.5.	VÄR
Pajulintu	1	22.4.	LIE
Niittykirvinen	1	28.3.	KIT
Lapinharakka	1	12.3.	KIT
Kottarainen	1	11.3.	JOE
Peippo	2	1.3.	VÄR

Päämuutto:

Ensimmäisenä muuttolintuna kirjattiin 22.2. yksinäinen joutsen Enossa. Nämä uljaat kansallislintumme saapuvat vuosi vuodelta aikaisemmin tänne pohjolaan. Lauhan talven jälkeen myös maaliskuu pysyi normaalia lauhempana ja sateisempänä. Lounaasta saapui matalapaineita toinen toisensa jälkeen koko maaliskuun ajan. Kuu kiurusta sivuutettiin 15.3. ja jo puolikuuta aiemmin saapui peipponen Värtsilään. Lämmin alkukevät toi muuttolintuja normaalia selvästi aiemmin, ja monet linnut runsastuivat nopeasti maaliskuun loppupuolella.

Jo 19.3. Enon Uimaharjuun oli kokoontunut 100 harmaalokkia yöpymispuuhiin (AP,HK). Töyhtöhyypät saapuivat myös runsain joukoin huomattavasti normaalia aiemmin. 22.3. Kit Humalajoella steppaili 46 hyppää (APa) ja samana päivänä Pyh Mulossa havaittiin 32 töyhtöpäätä (HK ym.). Samoihin aikoihin viuhahtivat pulmuset kohti pohjanperiä. 22.3. pyöri Pyh Reijolan pelloilla 170 pulmusta (HK) ja 24.3. Pyh Mulossa 150p (AP,VJ). 25.3. Lip Viinijärvellä hyöri 250 pulmusta pellon pinnan kimpussa (HK,AP,EL).

Huhtikuun ensimmäisen viikon kylmän pohjoistuulen pakottamana hyypät saivat ottaa kompassiinsa uuden suunnan - etelän. Kun keli lämpeni 7.4.

lähtien, saivat hyypät jälleen vaihtaa suunnan kohti pohjoista. 10.4. MH laski Kit Kiteenlahdesta 120p ja Kit Puhoksesta 250p ristiretkiltä palannutta hyppää. 14.4. hyypät olivat kerinneet Lie Lamminkylään 200p yksilön voimalla (MO). 12.4. Kit Kiteenlahdessa piiperteli 90 kottaraista rantapellolla (MH). 11.4. lähtien sää muuttui hetkellisesti lähes kesäisen lämpimäksi, ja tämä näkyi linnustossa.

Havainnoijien yllätykseksi 11.4. istuskeli Joe Höytiäisen kanavalla jään reunalla yksinäinen liejukana (HK,AP,JV). 13.4. Lip Heponiemessä kirkui 700p naurulokkia ja 50p kalalokkia, 15.4. Joe Kukkosessa naurulokit pistivät muutaman desibelin paremmaksi 800 yksilön voimalla (AP,JV). 14.4. Lie Lieksanjokisuulla päällisteli 700p naurulokkia (MO). Korkeiden yölämpötilojen innoittamana vesilinnut alkoivat kansoittaa nopeasti kasvavia sulapaikkoja.

13.4. Kit Kiteenjärvellä majaili jo 200p sinisorsaa (MH). 15.4. MH hyöri Rää Kivisalmissa, kuitaten 150 sinisorsaa ja 11 uiveloja havaituksi. 14.4. AP ja JV laskelmoivat 110 sinisorsaa Joe Höytiäisen kanavalla. Telkkiä uiskenteli 15.4. Lip Heponiemessä 100p yksilön seurue (LK). Vär Sääperillä kuitattiin 16.4. 700p sepelekyyhyä ja yli 1000p+m peippoja sekä 12m ja 1lp mustavarista (HK,MH,AP). 22.4. olivat edelliset säillit jälleen ihmettelemässä tirpusia runon ja laulun rajalla Värtsilässä. Tuolloin Vär Niiralan pelloilla hyöri 2500 peippoja ja 500 järripeippoja. Sääperillä lintuja muutti runsaasti; 150m harmaalokkia, 150m isokuovia, 12m pikkukuovia ja 10p+m metsävikloa mainittavimpina.

Jouhisorsien suurimpia potteja edustanee 23.4. Lip Heponiemen 50p pitkäkaulaa (LK). 25.4. Kon Pitkärannassa oli 100p tukkasotkaa ja leppoisa 17/15 yksilön porukka uiveloita (AP,JV). Samaishen päivänä pystyttiin hahmottamaan Joe Linnunlahdelta 100p silkkiuikkua AP:n ja JV:n toimesta. 27.4. HKI teki tarkkaa työtä laskettuaan Vär Sääperin haapanat lähes yksilölleen, päätyen lukuun 276p. 29.4. hyvällä punasotka paikalla Kit Päätyeenlahdella kelluskelikin kevään mukkein summa, 140 punasotkaa (MH). 30.4. Out Sysmäjärvellä pulikoi 100 punasotkaa ja 200 haapanaa (MH ym.). Vapun alla PK:n kutakuinkin kaikki vesistöt loivat jääpeitteensä ennätys aikaisin, ja niinpä vesilintukertymiä ei enää päässyt syntyämään, vaan linnut hajaantuivat kuin tuhka tuuleen.

Muutamat vappua edeltävinä öinä lämpötila pysytteli +10°C:en paremmalla puolella, mikä siivitti hyönteissyöjien ja rantakanojen muuttoa. 1.5. JV ja EV kuulivat Kit Muljussa peräti 11ä luhtahuittia. 3.5. oli normaalisti tulvan vaivaamalla, nyt lähes kuivilla Lip Ahonkylän pelloilla 20 liroa ja 20 valkovikloa (HK,MO). Pyh Mulon pelloilla ruokaili 4.5. 150 kapustarintaa (AP), 3.-5.5. samoja lintuja 200p Kit Kiteenlahdessa, sekä 4.5. 230p Vär Sääperi + Niirala (MH ym.). 4.5. Vär Niiralassa laidunsi leppoisa 50 yksilön porukka "myöhäisiä" mustavariksia ja Sääperillä 50 keltäväiskää (MH ym.). 22.5. oltiin jälleen Kit Kiteenlahdessa MH:n toimesta, nyt ihmeteltiin liroja, ja MH:n laskutaito riitti 50:een asti. 27.5. Kon Pitkärannassa oli hyönteispyynnissä 300 kesänmerkkiä, eli ei yksi pääsky kesää tee (MH,AP).

Pedot keväällä 1989

Petolomakkeita kertyi sentäs 11 kappaletta, ja seuraavana tämän urotyön tehneiden epämääräinen joukkio: J&HH, MH, LK&KR, JM, HK, AP, H&MP, KM&TI, AT sekä Lieksan jengi, MO, ELa ja ET. Lisäksi lomakkeita kertyi lukuista joukko muita havainnoijia. Petokevät olikin mitä mainioin.

Jo maaliskuun puolella oli haukkalintujen lajikirjo mitä melkoisin. Pientä muutteluakin tapahtui, esimerkkinä 27.3. Pyh Mulossa muutti 3 varpus- ja 1 hiirihaukka (AP,HPä). Huhtikuun käännyttyä alkoi

liikehdintä heti voimistua. 8.4. paineli neljä kanahaukkaa Vär Sääperin ohi (AP,PZ,HK) ja 13.4. Lie Lamminkylässä 2p+2m ampuhaukkaa (MO). Näihin aikoihin myös suohaukat ja pandarit eli kalasääsket tulivat mukaan kuvioihin, mutta myös Buteot, Accipiterit ja Falcot tihensivät tahtiaan. Erityisen merkillepantavaa oli tuulihaukkojen runsaus, esim. 14.4. AP näki Joensuussa yhteensä 7m tuulihaukkaa, 10m piekanaa ja 7m varpushaukkaa.

Tästä lähtien petoja muutteli harva se päivä... 15.4. Lie Lamminkylässä revittiin 7m varpushaukkaa ja 21m Buteota (MO). Seuraavana päivänä, 16.4., tökötettiin jälleen Vär Sääperillä, tuloksena 2+11+8 (Bbut+Bl-ag+Anis) (AP,HK,HM). Lie Pärnävaaralla puolestaan tikistettiin 9m piekanaa tunnissa (MO). Pienen hyssyttelyn jälkeen petoja näkyi taas 20.4., jolloin Joe Rantakylän ohi läpsytteli 4+7+5 (Bbut+Blag+Anis) (AP,JV,HK,Jarmo Louhelainen). 21.4. oli endeemisen hiljainen päivä, lämpötila nousi toiselle kymmenelle, illalla satoi vettäkin ja tuulensuunta oli etelästä.

Seuraavan päivän valjettua sää oli mitä tasaisin ja ilmassa oli lievää sateen odotusta. Aamupäivä oli pedoista liki tyhjä, esim. Vär Sääperillä nähtiin vain muutamia muuttavia petoja. Maakunnan etuvartiassa, Kes Leveäkivessä, alettiin muuttoa seurata puolilta päivin ja sitä jatkettiin aina klo 18.00 saakka. Buteot ohittivat paikan hivenen ennemmin kuin muualla. Saldona paikalla oli mukavat 16+40+289 (Bbut+Blag+Bsp), sekä 6m kalasääskeä ja vain 5m varpushaukkaa (KM&TI). Myös muualla päästiin osallisiksi kovasta petomuutosta.

Värtsilästä palaavat retkuilijat yllättyivät Kit Kirkonkylässä haukkamassoista, jotka sivuuttivat paikan Kiteenjärven pohjoispuolelta. Klo 15.45-16.20 tehtiin pakkostaiji ja sitten siirryttiin parempiin aseisiin Kit Pekanmäelle, kun huomattiin haukkojen muuton käynnistyneen todenteolla. Iltastaiji tuotti petoja mukavasti 9+80+76+27 (Bbut+Blag+Bsp+Anis) (AP,MH,HK). Suurin osa pedoista oli eittämättä piekanoita, mutta kohtalaisen runsaasti nähtiin myös varpushaukkoja. Suurimmat petotolpat olivat komeita katseltavia, 28 ja 31 lintua! Kesälähdellä stajaus tapahtui perin metsäiseltä paikalta ja muutto oli välillä päästä lipsumaan käsistä. Mikähän olisi ollut summa paremmalta havainnointipaikalta, ehkäpä yli 500 Buteon. KM:n mukaan myös edeltävinä ja seuraavina päivinä paikalla todettiin runsasta petomuuttoa.

23.4. odoteltiin Vär Sääperillä vielä toiveikkaina haukkamassoja ensin heikossa ja lopulta voimakkaassa vesisateessa, tuloksena 10+26+5 (Bbut+Blag+Bsp) (monet). Lie Lamminkylässä muutti tuolloin puolilta-päivin 6+38 (Bbut+Bsp) (MO). Juu Etelä-Vuokossa viuhtoi taasen 16 Buteoa (H&JH). 24.4. Pyhäselän Mulon pallilta jaksettiin tapittaa 15+26+3+10 (Bbut+Blag+Bsp+Anis), sekä 3m kalasääskeä ja 3m ampuhaukkaa (AP,JV,MK). Samaisena päivänä nähtiin vielä Kit Ruppovaaralla 15m Buteoa ja 3m varpushaukkaa (MH). Seuraavana päivänä 5m varpushaukkaa Pyh Mulossa (HK) ja taasen 26.4. 5m varpushaukkaa ja 12m hiirihaukkaa Vär Sääperillä (HK).

Siinäpä olivat kovimmat petorevittelyt keväältä 1989, ja seuraavassa taulukossa vielä joitakin summia lajeittain:

But but 160	Pan hal 45
But lag 320	Fal tin 60
But sp 420	Fal col 35
Acc nis 180	Cir cya 35
Acc gen 30	Cir aer 20

Huhtikuun loppupuoli oli erittäin tuulihaukkapitoista aikaa, tuolloin liki jokaisella suuremmalla lakeudella kökötti tinnu ja muuttaviakin

tinnuja näkyi harva se päivä. Ampuhaukkoja oli myöskin huhtikuussa paikallisena runsaanpuoleisesti. Kalasääskiä leijaili paikallisena joka lätäkön päällä huhti-toukokuun vaihteessa. Vieläpä suohaukkojakin liihotteli kiitettävän runsaasti maisemissa kuin maisemissa, etenkin ruovikoiden ystäviä ruskosuohaukkoja nähtiin jokaisella ruovikkojärvelä. Mehiläishaukat puolestaan loistivat jälleen kerran poissaolollaan.

Isot linnut keväällä 1989

Lomakkeita tippui 10 kpl ja kunnia tästä lankeaa seuraavien henkilöiden osalle: MH, Juuan lintuharrastajat, HKi, HK, LK, AT, AP, JM, H&MP ja Lieksan jengi MO, ELA, ET, sekä lisäksi Etelä-Karjalan sällit tekivät havaintoja Kes Rastissa.

ANSERIT (n.1100) Anser-ankka kevästä muodostui aika lattea, ainakin heikempi kuin viime keväänä. Joka tapauksessa pieniä muuttoporukoita ja vähän suurempia paikallispotteja tavattiin runsaasti huhtikuun jälkipuoliskolla. 16.4. nähtiin METSÄHANHIA monessa paikassa: Lip Viinijärvi 22p, Ahonkylä 76p ja Riihilähti 20p (LK) ja Ahonkylässä tavattiin tuolloin myös kevään eka TUNDRAHANHI, Vär Sääperillä 43p (AP,HK,HM) ja Kit Puhoksessa 38p (MH ym.).

22.4. todettiin yllättävän voimallista isojen lintujen muuttoa Vär Sääperillä: hanhia nähtiin 98/10a m, joista 13:n porukka TUNDRAHANHIA (AP,MH,HK,HKi), ja iltapäivällä revittiin Kit Pekanmäeltä 81/5a METSÄHANHEA (AP,MH,HK). Vär Sääperillä vietti 23.-27.4. aikaansa 4p TUNDRAHANHEA (monet). Lie Niitty-Jamalissa vietti aikaansa 22.4. 35 ja 23.4. 28 METSÄHANHEA, joukossa 22.4. myös yksi TUNDRAHANHI, ja samainen laji löytyi myös 24.4. Lie Lamminkylän taivaalta (MO). 24.4. hanhia oli enemmänkin liikkeellä, mm. Kit KK:ssa+ymp 68/3a m Anseria (MH). Lip Ahonkylän pelloilla tepsutteli 21.-23.4. 20-40 METSÄHANHEA.

Arktisten Ansereiden muutto jäi aika laimeaksi, mutta pientä vihiä saatiin; 4.5. Vär Sääperillä 70/2a m (MO,HK,MH), 16.5. 3m TUNDRAHANHEA Lie Timitranniessä (MO) ja 7.5. 24m Anseria Kit Muljula (MH,AP,HK).

BRANTAT (n.700) Jo 2.5. muutti Lie Kaupunginniessä yksinäinen VALKOPOSKIHANHI (MO) ja 8.5. samaisia lintuja leijaili 17 kpl Joe Linnunlahden ohi (HK). 11.5. velloi 45+25 todennäköistä valkoposkea Rää Sampaanniessä (MH). 14.5. räpytti 51 VALKOPOSKIHANHEA siipiään Kes Rastin kohdalla (JK,EV), ja Joe Ukonlahdella puolestaan 16m SEPELHANHEA (HK,AP). Vär Sääperi tarjosi 18.5. 50m VALKOPOSKIHANHEA (HKi). 16.5. viipotti Toh Vinskanvaaran yli 120m hanhi sp:tä ja Kannusjärvellä 46m VALKOPOSKIHANHEA (AP,JV). Kes Rastissa väännettiin 19.5. pakolla 28 SEPELHANHEA (PHo,JK,PM), ja Toh Riikolassa lensi seuraavana päivänä 20:n Brantan lössi (HKi). 26.5. lensi Joe Höytiäisen kanavalla 50:n VALKOPOSKIHANHEN potti taivasta vasten (JM), ja vielä 1.6. kohisi Joe Linnunlahdella 150:n SEPELHANHEN siivet (HK).

KURKI (n.700) Muutaman yksilön ja vähän isompiakin kurkiporukoita nähtiin runsaasti etenkin huhtikuun jälkipuoliskolla niin maassa kuin ilmassakin. Hyviä muuttopäiviä oli oikeastaan vain pari. 16.4. Vär Sääperillä viuhtoi 85/15a KURKEA muutolla (HK,HM,AP), ja 22.4. samassa paikassa 80m (HKi). Ja edelleen 22.4. Kit Pekanmäellä 83/11a m (MH,HK,AP). 24.4. ihmeteltiin Pyh Mulossa 77/9a m KURKEA (AP,JV). Samana päivänä nähtiin myös Kit Ruppovaaralla 25m KURKEA (MH). Vielä 28.5. oli Vär Sääperillä 13p KURKEA (AP,HM,HK).

JOUTSENET (n.430) Joutsenet alkoivat läpsyttellä jo aikaisin maaliskuun puolella, ja vauhtiinsa muutto pääsi kuitenkin vasta huhtikuun loppupuolella. Päämuuttopäivä oli 22.4., (kuten monella muullakin linnulla), jolloin Vär Sääperillä ynnättiin 61/4a m LAULU- ja 1m

PIKKUJOUTSEN (MH,HK,AP), ja HKi sai omaksi summakseen Sääperiltä 98m joutsenta. Muutto jatkui vielä iltapäivälläkin, jolloin Kit Pekanmäellä 38/3a m LAULUJOUTSENTA (MH,HK,AP). 23.4. Kon Jukajoella 18m (AT), 30.4. Pol Nisäjärvellä 14p ja Out Sysmäjärvellä 27p LAULUJOUTSENTA (HK,MH,HM,-AP). 2.5. muutti Joe Linnunlahdella 24/2a LAULUJOUTSENTA, ja 14.5. Kes Rastissa 4 LAULU- ja yksi PIKKUJOUTSEN (JK,EV).

Arktika keväällä 1989

Lomakkeita palautettiin kaikessa arktisuudessaan vain kuusi kappaletta: MH, HK, JM, AP ja Lieksan sekä Kes Rastin havainnoijat. Arktikakevät oli ikimistoinen ainakin vesiäismuuton osalta, mutta runsaasti nähtiin myös esimerkiksi meriharakoita ja punakuireja. Gaviatkin ryhdistäytyivät eräänä toukokuun lopun päivänä.

Gaviat (1300) Eka gaviahahainto tehtiin 24.4. Pyh Mulossa, jossa kuikka ja Gavia sp viuhkoi itään (AP,JV). Pienen hyssyttelyn jälkeen alkoi pakollinen toukokuinen Gavioiden lipuminen maakunnan läpi. 2.5. viuhkoi Joe Linnunlahdella 3 kuikeloja ja 13 Gaviaa (HK). 7.5. valui Kes Rastin ohi 9+6+9 (Gav arc+Gav ste+sp) (AP,HK,MH,HM,JK); 14.5. samassa paikassa 3+3+10 (JK,EV). 19.5. muutteli jo enemmän Gaviota: Rastissa 5+3+155, edellisenä päivänä 22 sp:tä (PHo,JK,PM).

Kovana Gaviapäivänä 25.5. sai mm. E-Karjalan jengi aamulla hälytyksen: Porkkalassa oli muuttanut aamutunneilla tuhansia Gaviota. Nopea siirtyminen Kes Rastiin (JK) ei tuottanut tulosta (kuten ei myöskään E-K:ssa), vaan paikalta näkyi klo 10-12 vain kuusi Gaviaa. Samaisena päivänä oli Virolahden Hurpusta ynnätty lähes 10000 yksilöä, joten muuttovirta seurasi tiukasti rannikkoa. Illalla nokitettiin vielä Rää Samppaanniemestä 9 kuikkaa ja saman verran sp:tä (MH).

Kuitenkin 27.5. korvasi osin menetetyn päämuuton; Gaviota tuntui vielä riittävän. Aamuinen staiji hyvissä asemissa Samppaanniemessä ei tuottanut kuin yhden muuttokuikan eikä pikatarkistus Rää Vuoniemessä hiven ennen yhtätoista osoittanut minkäänlaisen Gaviamuuton merkkejä. Sää oli hivenen sateinen ja tuuli heikkoa. Kuitenkin Gaviota oli alkanut muutella aamupäivän puolella ja Joe Linnunlahdella ynnättiin klo 9-12 650 yksilöä (MK). Porukkaa alkoi lipua paikalle ja klo 16 mennessä ynnättiin lopputulos 964 Gaviaa (AP,HK,JP,MH,MK,ML). Parvikoko oli tuttuun tapaan kohtalaisen suuri, useiden kymmenien ryöppyjä. Kon Pitkärannan ylitti vielä klo 17 kaksi parvea, yhteensä 67 yksilöä (AP,MH).

Vielä 1.6. aamutuimaan revittiin Linnunlahden taivaalta 2 kaakkuria ja 18 Gaviaa (HK). Siinäpä ne sitten suurinpiirtein olivatkin kevään 1989 Gaviat, kuikkia määritettiin noin 50, kaakkureita puolestaan noin 20.

Vesilinnut (n.100000)

Jo 25.4. oli Kon Pitkärannassa 152 ja Linnunlahdella 70 paikallista mustalintua (AP,JV). Pienten paikallisten parvien jälkeen muutto alkoi piristyä huomattavasti; 9.5. muutti klo 5.20-8.45 Joe Linnunlahdella 860 mustalintua, 255 allia, 48 pilkkasiipeä ja 1465 määrättämätöntä vesilintua (AP,HK,PZ,MK) ja illalla puolestaan Kit keskustassa tunnissa 3000/22a vessua (MH,APa). Eka kova päivä oli 11.5., jolloin aamulla revittiin Linnunlahdelta 1740 (HK) ja Rää Samppaanniemestä 600 mustalintua. Illalla ne sitten läksivät vyörymään, havainnointia oli mukavasti eri puolilla maakuntaa. Eteläisimmässä pisteessä Kit Muljulassa viuhkoi klo 20.20-22.00 4000 mustalintua ja 4000 vessua 35:ssä parvessa sekä parikymmentä lapasotkaa (MH). Joe Ukonlahdella taasen klo 18.15-21.50 3095 mustalintua ja ylläristi 6910 allia, 16 pilkkasiipeä ja 13 lapasotkaa (HK,AP). Lie Timitranniemessä värjöteltiin klo 20.30-22.30 tuloksena 170 allia, 800 mustalintua ja 1230 vesiäistä

(MO). Allit tuntuivat pidättäytyvän tuttuun tapaan tiukasti suurten vesistöjen liepeillä, kun taas mustalinnut suunnistivat suoraan mantereiden yli luoteeseen. Täsät esimerkkinä Muljulan puhtaat mustalintuparvet; ei yhtään määritettyä allia ja toisaalta Ukonlahden mukava allisumma.

Pientä vessumuuttoa tapahtui parin seuraavan päivän aikana, mutta kunnan muuton makuun päästiin seuraavan kerran 14.5. Kovan muuttoyön jäljiltä jäi vesiäisiä runsaasti paikallisiksi isoille selille sateen ja sumun pysäytettyä muuton. Kes Rastiin saapunut E-K:n jengi (JK,EV) sai heti kättelyssä klo 14.00 laskettavakseen 20000 allia, 620 mustalintua sekä 100 lapasotkaa, kaikki paikallisina. Nämä lähtivät kuitenkin piakkoin ryminällä muutolle ja uusi ryntäys tapahtui noin tunnin kuluttua, jolloin 10000 allia saapui lounaasta ja laskeutuivat (lähtien klo 19.30 muutolle), iltatunteina alleja muutti vielä seuraavasti: klo 20-21 1200, 21-22 6800/8a, 22-23 3830. Rastin yhteisumma oli siis mukavat 50000 vessua, joista 47330 määritettiin alleiksi, 1484 mustalinnuiksi, 229 pilkkasiiviksi ja 114 lapasotkiksi. Myös Joe Linnun- ja Ukonlahdella oltiin valppaina klo 15-16.30; tuolloin Pyhäselän paikallinen allilössi nousi ilmaan heti sumun hälvettyä ja 10000 allia ohitti tarkkailijansa vartitunnin sisällä. Yhteensä tuon puolentoistatunnin aikana muutti 18850 allia ja 30 pilkkasiipeä (HK,JP,P.Hottola). Illalla heitettiin pieni siivu Rää Vuoniemessä 17.20-20.40, tuolloin 4000 allia nousi muutolle ja 630 vessua viuhkoi jo ilmassa (HK,MH). Seuraavana päivänä jatkui hillitön allimuutto; esimerkiksi Rastissa nähtiin peräti yksi paikallinen allii! Eli siinä kiihkeimmät vessumuutot. Kevään yhteisummat lajeittain: allii 80000, mustalintu 13000, pilkkasiipi 400, lapasotka 180.

Kahlaajat ja kihut

Meriharakka (80) Pahimmat potit Joe Ukonlahdella: 11.5. 19, 12.5. 12, 14.5. 15, 23.5. 10 paikallisina tai muutolle lähtevinä (AP,HK ym.), 25.5. Joe Höylaksella 19m (JM).

Tylli (10) Erittäin naikkeesti. Kaikki havikset: 28.4. 1m Lie Pokronlampi ja toukokuun alussa monena päivänä 1-3p Lie Kaupunginniemessä (MO), 11.5. Joe Ukonlahti 1p, 14.5. 1p (AP,HK) ja 4.6. Out Vuonos 2p sekä 11.6. 1p (HK,MH) ja vielä 13.6. Joe Repokallio 1p (JM).

Tundrakurmitsa - ei havaintoja.

Karikukko (4) Ainoat Ukonlahdella: 11.5. 1p/m, 14.5. 2p ja 23.5. 1p (AP,HK).

Punakuiri (143) Sentään yksi kunnan parvikin. 11.5. 1m ja 12.5. 110:n ja 32:n parvet k/m (AP,HK,EL).

Mustaviklo (13) Havaintoja ei paljonkaan vaivauduttu ilmoittamaan. Kuitenkin 5.5. Out Vuonos 3p ja 7.5. Kes Rasti 4m sekä joitakin yksittäisiä siellä sun täällä (AP ym.).

Punajalkaviklo (12) Muita kuin yksittäisiä: 2.6. 3p Out Vuonos ja 1.6. 2m Joe Linnunlahti (AP,HK). Ajalla 24.4.-26.5. nähtiin 5 yks. ja taasen myöhemmin 1-10.6. 7 yks.

Pikkusirri (1) Todella niukasti. Ainoat havikset 2-3.6. Lie Kaupunginniemessä 1p (MO).

Lapinsirri (13) Tosin vähän oli myös lappalaisia. Joe Ukonlahdella 14.5. ja 23.5. 2p (AP) ja Lie Kaupunginniemessä 22.5. 5p sekä 26.5. 3p (MO).

Suosirri (1) Peräti yksi havainto osoituksena hyvästä suosirrikeväästä: 15.5. 1p Joe Ukonlahti (HK,AP). Lisäksi pikkukahlaaja havaintoja: 6.5. 9m Joe Linnunlahdella ja 7.5. 45/5a m Kes Rasti (AP ym.)

Jänkäsirriäinen (2) Kon Pitkärannassa 1.6. 2p (AP).

Vesipääsky (25) Pari mukavaa parvea. 25.5. 11p Kes Rastissa joutsenen seurassa! (JK,PM,PHo) sekä 28.5. 14p Vär Sääperillä (AP,HK,HM).

Merikihu (12) Kaikki havainnot: Kes Rastissa 14.5. 9+1 m (JK,EV), 27.5. Joe Linnunlahdella 1 va m (monet) sekä 16.6. Joe Höylas 1 va kiert. (JM).

Aikaisimmat havaintopäivämäärät lajeittain:

Kuikka	4.5.	Taivaanvuohi	10.4.	Satakieli	4.5.
Kaakkuri	3.5.	Jänkäkurppa	13.4.	Sinirinta	3.5.
Silkkuiikka	13.4.	Lehtokurppa	24.3.	Punarinta	18.3.
Härkälintu	28.4.	Isokuovi	9.4.	Pensassirkkal.	18.5.
Mustakurkku-u.	30.4.	Pikkukuovi	13.4.	Viitasirkkal.	28.5.
Heinäisorsa	16.3.	Punakuiri	11.5.	Luhtakerttunen	1.6.
Tavi	11.4.	Metsäviklo	10.4.	Viitakerttunen	29.5.
Heinätavi	13.4.	Liro	23.4.	Ruokokerttunen	4.5.
Jouhisorsa	12.4.	Rantasipi	24.4.	Rytikerttunen	-
Haapana	12.4.	Punajalkaviklo	22.4.	Mustapääkerttu	24.5.
Lapasorsa	13.4.	Valkoviklo	19.4.	Lehtokerttu	18.5.
Lapasotka	29.4.	Mustaviklo	11.4.	Pensaskerttu	5.5.
Tukkasotka	14.4.	Pikkusirri	2.6.	Hernekerttu	28.4.
Punasotka	11.4.	Lapinsirri	2.5.	Pajulintu	22.4.
Telkkä	16.3.	Suosirri	15.5.	Tiltaltti	20.4.
Alli	28.4.	Jänkäsirriäinen	1.6.	Sirittäjä	28.4.
Pilkkasiipi	26.4.	Suokukko	28.4.	Lapinuunilintu	-
Mustalintu	22.4.	Vesipääsky	27.5.	Idänuunilintu	-
Tukkakoskelo	22.4.	Merikihu	27.5.	Harmaasieppo	7.5.
Isokoskelo	17.3.	Selkälökki	12.4.	Kirjosieppo	29.4.
Uivelo	13.4.	Harmaalökki	15.3.	Rautiainen	13.4.
Metsähanhi	24.3.	Kalalökki	11.4.	Metsäkirvinen	20.4.
Tundrahanhi	16.4.	Pikkulökki	25.4.	Niittykirvinen	28.3.
Laulujoutsen	22.2.	Naurulökki	18.3.	Lapinkirvinen	13.5.
Pikkujoutsen	22.4.	Kalatiira	29.4.	Västaräkki	10.4.
Hiirihaukka	23.3.	Sepelkyyhky	31.3.	Keltävästaräkki	26.4.
Piekana	3.4.	Sarvipöllö	24.3.	Lapinharakka	12.3.
Varpushaukka	8.4.	Suopöllö	27.4.	Pikkulepink.	13.5.
Kanahaukka	-	Kehraaja	13.5.	Kottarainen	11.3.
Mehiläishaukka	1.5.	Käki	28.4.	Hemppo	24.3.
Ruskosuohaukka	14.4.	Tervapääsky	13.5.	Punavarpunen	18.5.
Sinisuhaukka	7.4.	Käenpiika	26.4.	Pohjansirkku	15.4.
Kalasääski	14.4.	Kiuru	15.3.	Peltosirkku	4.5.
Nuolihaukka	26.4.	Haarapääsky	26.4.	Pajusirkku	8.4.
Tuulihaukka	22.3.	Räystäspääsky	17.4.	Kultasirkku	2.6.
Ampuhaukka	6.3.	Törmäpääsky	29.4.	Lapinsirkku	11.4.
Kurki	12.4.	Kuhankeittäjä	13.5.	Pulmunen	1.3.
Luhtahuitti	1.5.	Mustavaris	10.3.	Vihervarpunen	20.4.
Liejukana	11.4.	Peukaloinen	9.4.	Kultarinta	31.5.
Luhtakana	4.5.	Peippo	1.3.		
Ruisrääkkä	21.5.	Järripeippo	13.4.		
Nokikana	11.4.	Kulorastas	8.4.		
Meriharakka	28.4.	Räkättirastas	1.3.		
Töyhtöhyppä	14.3.	Laulurastas	12.4.		
Tylli	28.4.	Punakylkir.	13.4.		
Pikkutylli	19.4.	Mustarastas	9.3.		
Tundrakurmitsa	25.5.	Kivitasku	13.4.		
Kapustarinta	10.4.	Pensastasku	29.4.		
Karikukko	11.5.	Leppälintu	29.4.		

VAELLUSLINNUT

Jouni Pursiainen

Havainnoista kannattaa nostaa esille 1-2 harmaapäätikkaa, pähkinähakki ja tundraurpiaisten runsaus.

Hömötiaisilla oli pientä liikehdintää (Valok. Hannu Eskonen)

Harmaapäätikka 18.3 Vär Tervavaara 1 (HKi). Lisäksi 2.-3.4. Vär Patsolassa Picus sp. (Kalervo Mantsinen).

Pikkutikka Ei varsinaisia vaellushavaintoja. Lähinnä valkoselkätikkaprojektin ansiosta näkyi III-V yhteensä 20 pikkutikkaa, joista 5.-6.4. Pyhäselän ja Tohmajärven alueilta löytyneet 12 lintua ansaitsevat tulla tässäkin mainituiksi (JM).

Pohjantikka 8.4. Rää Taitimenjärvi 1 (MH, JM).

Palokärki Pääosin huhtikuulta ilmoitettiin 7 reviiirihavaintoa.

Pähkinähakki Yksi kevähavainto: Toukokuussa Liperissä 1p (Arvi Inkinen).

Hömötiainen 9.4. Rää Kyly 6 N, 13.4. Kit Iso-Heinäjärvi 3 W ja 16.4. Kit Kiteenlahti 13 N, kaikki määrätietoisesti eteneviä parvia (JM).

Pyrstötiainen Edellissyksyn nollavaelluksesta huolimatta pyrstötiaisia näkyi maastossa: 23.3. Vär Patsola 4 SE (HKi), 3.4 Rää Nieminen 1 (JM), 4.-5.4. Rää Oikarinniemi 2+2 (JM), 6.4. Toh kannas 2 (JM), 7.4. Rää Juhmakka ä (JM) ja 4.5. Toh Kirkkoniemi 2 (HK).

Tilhi Pikkuparvia 15.-29.4., mm. 15.4. Pyh Satulavaara 7 (AT), 15.4. Kon Selkie 7 (HK) ja 17.4. Kon Jakokoski 13 (MP, HP).

Urupiainen Tavallista voimakkaampi kevätvaellus. Maaliskuun lopulta ilmoitettiin vain muutamia pikkuparvia. Vahvaa muuttoa voitiin todeta ajanjaksolla 10.-24.4.: mm. 10.4. Kit Puhos 250p (MH), 13.4. Kit Kiteenlahti 70p (MH) ja Lie Lamminkylä 100m (MO), 16.4. Kit Juurikka 150m (JM), 17.4. Joe Linnunlahti 120 p/m (HK) ja 24.4. Kon Jakokoski 110 p/m (MP).

Tundraurpiainen Epätavallisen runsas. Huomiotaherättäviä olivat havainnot sekaparvista, joissa enemmistö oli tundraurpiaisia! Kaikki havainnot: 12.3. Kon Selkie 1 (HK), 16.3. Joe Repokallio 4 (JM), 25.3. Joe Linnunlahti 2 (HK), 29.3. Joe Repokallio 20 (+15 urpiaista) (HK), 30.3. Joe Linnunlahti 20 (+15 urpiaista) (HK), 9.4. Pyh Mulo 3 (JP), 9.-10.4. Lie Kaupunginniemi 1 (MO), 10.4. Kit Puhos >10p isossa urpiaisparvessa (MH), 11.4. Joe Linnunlahti 20 (+45 urpiaista) (HK), 14.4. Kon Selkie 20 (+ 80 urpiaista) ja 20.4. Lip Laminkylä 3 (MO).

Käpylinnut Yksittäishavaintoja 19.3. alkaen. Vaellus tuntui voimistuvan kevään edetessä. Esimerkiksi 28.4. Kon jakokoski 8 (MP), 30.4. Joe Höylas 8 (HK,AP), 28.4. Lip Susiaho 9 (JM), 7.5. Joe Repokallio a42 N (JM) ja 8.5. Joe Repokallio a22 SW (JM).

Pikkuvarpunen Muutama huomionarvoinen havainto totutun pesimäalueen ulkopuolelta: 22.4. Lip Varolanniemi 10p (Kauko Rouhiainen) ja 11.5. Lie Rauhala 10p (MO).

Havainnoitsijat: Markku Halonen (MH), Hannu Kiviuri (HKi), Harri Kontkanen (HK), Veikko Korhonen (VK), Esko Lappi (EL), Juha Miettinen (JM), Marko Ojala (MO), Hannu Piironen (HP), Matti Piironen (MP), Jouni Pursiainen (JP), Matti Riikonen (MR), Ari Tanskanen (AT), Erwin Tuppurainen (ET).

HÖYTIÄISEN KANAVAN LINTUASEMA 1989

Juha Miettinen & Ari Latja

Rengastustoiminta Höylaksella oli erittäin aktiivista vuonna 1989. Vakioverkkopäiviä kertyi enemmän kuin koskaan. Samoin pesäpoikasrengastukseen panostettiin aiempaa enemmän.

Kevät oli hyvin aikainen ja touko-kesäkuu erittäin lämmin. Lintujen pesinnät olivatkin ennätysaikaisia ja toiset poikueet hyvin yleisiä. Tästä oli seurauksena melkoinen säpinä verkoilla koko syksyn ajan. Rengastuksia kertyi heinä-syyskuussa ennätysmäärä ja vuoden rengastusten yhteismäärä (9049) on yli 1500 suurempi kuin tähän asti parhaana rengastusvuotena (v.85).

Rengastuspäiviä kertyi yhteensä 168 (v.86-8 167,155,115), joista 19 (27,19,21) oli talvivakiopyyntiä, 124 (117,114,81) vakioverkkopyyntiä ja 20 (6,7,4) pesäpoikas- ja/tai emorengastuspäiviä. Lisäksi 5 aamuna oli pyynnissä vain osa vakioverkoista. Keväällä oli pyyntiä 26.4.-8.6. välillä yhteensä

33 päivänä. Kesä-heinäkuussa asema oli aiemmista vuosista poiketen miehitettynä lähes jatkuvasti; tällöin keskityttiin pesäpoikasrengastuksiin ja emopyynteihin. Syyskauden vakioverkkopyynti käynnistyi hieman tavallista aikaisemmin ja rengastusta oli lähes päivittäin välillä 21.7.-27.10. (96 päivänä). Rengastajat, rengastuspäivien lukumäärä ja rengastus- sekä kontrollimäärät selviävät taulukosta 1. Rengastusavustajia oli vuoden aikana noin kymmenen eri henkilöä, joista ylivoimaisesti aktiivisin oli Jukka Matero.

Taulukko 1. Rengastajat, rengastus- ja kontrollisummat sekä rengastuspäivien lukumäärä 1989.

	reng	kontr	yht	pv
Juha Miettinen	6659	1490	8149	109
Jouko Tiussa	1278	442	1720	49
Ari Latja	776	183	959	22
Ari Tanskanen	219	15	234	19
Markku Alanen	79	73	152	5
Anssi Vähätalo	38	5	43	2
	9049	2208	11257	206 (osittain samoina päivinä)

Rengastukset ja kontrollit

Rengastus- ja kontrollimäärät päivittäin ovat kuvassa 1. Talvella lintuja tuli verkkoon tavallista vähemmän johtuen poikkeuksellisen leudosta talvesta, jonka takia varsinkin keltasirkut siirtyivät reviereilleen jo tammi-helmikuussa. Toukokuun verkkoliikenne oli edellisvuosia vaisumpaa. Sen sijaan kesä-heinäkuun rengastus oli aikaisempaa tehokkaampaa. Heinäkuun rengastusmäärä kohosi ennätykseen heinäkuun lopun vakioverkkoihin ansiosta. Erinomaisen pesintäkesän seurauksena ennätyksiä rikottiin myös elo-syyskuussa. Lajikohtaiset rengastus- ja kontrollisummat on esitetty taulukossa 2. Kymmenen eniten rengastettua lajia ja niiden rengastussummat on esitetty taulukossa 3. Listalla esiintyvät lajit ovat tuttuja topten-lajeja lukuunottamatta hippiäistä, jota ensimmäistä kertaa rengastettiin yli 100 yksilöä. Muuttolintulajeja oli puolet listan lajeista; sen sijaan Höylaksella vuosina 1984-89 eniten rengastetuista lajeista seitsemän kymmenestä on vaelluslintuja. Vuonna 1989 hippien lisäksi rengastusennätykset rikkoontuivat

Taulukko 2. Rengastukset Höytiäisen lintuasemalla 1984-1989

	kevät	syksy	yht.	kontr	1984-89
Sinisorsa Ana pla	-	-	-	-	4
Jouhisorsa Ana acu	-	-	-	-	1
Tavi Ana cre	-	-	-	-	7
Heinätavi Ana que	-	-	-	-	1
Varpushaukka Acc nis	1	2	3	-	17
Kanahaukka Acc gen	-	1	1	-	1
Pyö Tet bon	-	-	-	-	1
Luhtahuitti Por por	-	1	1	1	3
Taivaanvuohi Gal gal	1	56	57	2	97
Heinäkurppa Gal med	-	-	-	-	2
Jänkäkurppa Lym min	-	36	36	-	66
Lehtokurppa Sco rus	-	1	1	-	2
Tylli Cha hia	-	-	-	-	1
Valkoviklo Tri neb	-	1	1	-	3
Liro Tri gla	-	44	44	1	120
Pikkusirri Cal min	-	-	-	-	2
Lapinsirri Cal tem	-	-	-	-	4
Kuovisirri Cal fer	-	-	-	-	1
Suosirri Cal alp	-	2	2	-	90
Jänkäsirriäinen Lim fal	-	-	-	-	8
Suokukko Phi pug	-	17	17	-	62
Kalalokki Lar can	2	-	2	-	2
Naurulokki Lar rid	131	-	131	-	131
Pikkulokki Lar min	56	-	56	-	56
Hiiripöllö Sur ulu	-	1	1	-	6
Varpuspöllö Gla pas	-	1	1	-	8
Lehtopöllö Str alu	1	-	1	1	10
Helmipöllö Aeg fun	-	6	6	-	38
Sarvipöllö Asi otu	-	1	1	-	1
Kehtääjä Cap eur	-	-	-	-	2
Tervapääsky Apu apu	-	-	-	-	6
Käpytikka Den maj	-	2	2	13	70
Valkoselkätikka Den leu	-	-	-	-	1
Pikkutikka Den min	-	6	6	5	40
Pohjantikka Pic tri	-	-	-	-	11
Käenpiika Jyn tor	1	3	4	3	22
Käki Cuc can	-	-	-	-	1
Kiuru Ala arv	-	-	-	-	1
Haarapääsky Hir rus	1	9	10	-	200
Räystäspääsky Del urb	-	-	-	-	93
Törmäpääsky Rip rip	-	1	1	-	80
Kuhankeittäjä Ori ori	-	-	-	-	2
Varis Cor nix	3	-	3	-	2
Harakka Pic pic	-	-	-	-	3
Närhi Gar gla	-	1	1	-	22
Talitiainen Par maj	88	503	591	490	1614
Sinitiainen Par cae	14	199	213	97	835
Kuusitiainen Par ate	-	16	16	-	104
Töyhtötiainen Par cri	-	-	-	-	17
Lapintiainen Par cin	-	1	1	-	37
Hömötiainen Par mon	4	846	850	374	6300

Pyrstötiainen Aeg cau	-	161	161	12	1243
Pähkinänakkeli Sit eur	-	-	-	-	7
Puukiipijä Cer fam	-	7	7	-	16
Peukaloineen Tro tro	-	8	8	-	19
Räkättirastas Tur pil	60	157	217	4	549
Laulurastas Tur phi	1	14	15	-	76
Punakylkirastas Tur ili	16	55	71	9	382
Mustarastas Tur mer	-	-	-	-	5
Kivitasku Oen oen	-	1	1	-	9
Pensastasku Sax rub	1	2	3	-	75
Leppälintu Pho pho	2	17	19	-	189
Satakieli Lus lus	1	-	1	-	3
Sinirinta Lus sve	2	48	50	7	366
Punarinta Eri rub	8	206	214	16	707
Pensassirkkalintu Loc nae	-	-	-	-	6
Ruokokerttunen Acr sch	93	978	1071	470	2073
Viitakerttunen Acr dum	-	4	4	2	19
Luhtakerttunen Acr ris	-	-	-	-	1
Rytikerttunen Acr sci	1	3	4	-	18
Rastaskerttunen Acr aru	-	-	-	-	1
Kenttäkerttunen Acr agr	-	-	-	-	1
Kultarinta Hip ict	-	1	1	-	4
Lehtokerttu Syl bor	34	68	102	1	544
Mustapääkerttu Syl atr	-	2	2	-	19
Pensaskerttu Syl com	2	25	27	2	179
Hernekerttu Syl cur	15	97	112	8	571
Pajulintu Phy lus	216	2841	3057	371	11424
Tiltaltti Phy col	-	67	67	7	349
Idäntiltaltti Phy col tri	-	-	-	-	1
Sirittäjä Phy sib	-	20	20	-	84
Idänuunilintu Phy des	3	-	-	-	6
Lapinuunilintu Phy bor	-	-	-	-	3
Kirjosiepiuunilintu Phy ino	-	1	1	-	6
Hippiäisuunilintu Phy pro	-	3	3	-	4
Hippiäinen Reg reg	-	259	259	2	376
Harmaasieppo Mus str	8	25	33	-	301
Kirjosieppo Fic hyp	44	117	161	29	702
Pikkusieppo Fic par	-	-	-	-	2
Rautiainen Pru mod	-	27	27	3	53
Keltävästäräkki Mot fla	21	7	28	1	214
Västäräkki Mot alb	7	28	35	2	120
Metsäkirvinen Ant tri	-	22	22	-	203
Niittykirvinen Ant pra	1	15	16	2	270
Lapinkirvinen Ant cer	1	5	6	-	12
Tilhi Bom gar	-	-	-	-	34
Pikkulepinkäinen Lan col	-	11	11	1	137
Lapinharakka Lan exc	-	7	7	-	45
Peippo Fri coe	32	59	91	12	430
Järripeippo Fri mon	14	11	25	-	86
Viherpeippo Car chl	-	-	-	-	3
Vihervarpunen Car spi	2	104	106	-	727
Urpiaainen Car mea	-	52	52	-	1125
Tundraurpiaainen Car hor	-	4	4	-	74
Punavarpunen Car ery	4	19	23	-	63
Punatulkku Pyr pyr	8	46	54	18	1114
Keltasirkku Emb cit	74	54	128	40	307
Kultasirkku Emb aur	-	1	1	-	4
Pikkusirkku Emb pus	-	-	-	-	2
Pohjansirkku Emb rus	2	18	20	2	119
Pajusirkku Emb sch	24	614	638	200	1464
Lapinsirkku Cal lap	-	1	1	-	2
Yhteensä	1000	8049	9049	2208	37051
Lajeja	41	72	79	34	112

Taulukko 3. Kymmenen eniten rengastettua lajia ja niiden suhteelliset osuudet 1984-89

	1989	%	1984-89	%
1. Phy lus	3057	33.8	Phy lus	11424 30.8
2. Acr sch	1071	11.8	Par mon	6300 17.0
3. Par mon	850	9.4	Acr sch	2073 5.6
4. Emb sch	638	7.1	Par maj	1614 4.4
5. Par maj	591	6.5	Emb sch	1464 4.0
6. Reg reg	259	2.9	Aeg cau	1243 3.4
7. Tur pil	217	2.4	Car mea	1125 3.0
8. Eri rub	214	2.4	Pyr pry	1114 3.0
9. Par cae	213	2.4	Par cae	835 2.3
10. Aeg cau	161	1.8	Car spi	727 2.0
-----			-----	
		7271 80.4%	27919 75.4%	

listan lajeista kaikilla muilla paitsi hömö-, sini- ja pyrstötiiaisella! Esimerkiksi ruokokerttus- ja pajusirkkusummat ovat valtakunnallisestikin huomattavia.

Kevät

Kevään aikaisuuden takia verkkoja päästiin virittelemään jo huhtikuun lopussa, tosin melko laihoihin tuloksiin. Meno jatkui vaisuna koko toukokuun ja kun vielä kahlaajalietteet olivat veden alla, ei keväällä paljoa innosta hihkuttu. Tavallista enemmän saatiin vain ruokokerttusia (60 reng); esimerkiksi sinirintoja vain 2! Kevään piristyksiä olivat rytikerttunen, satakieli, kolme idänuunilintua ja lapinkirvinen.

Pesintäaikaiset rengastukset

Pesäpoikasten ja emolintujen rengastukseen käytettiin enemmän aikaa kuin koskaan aiemmin; AT ja JM etsivät pesiä osin työkseen! Rengastuksia kertyikin yli kaksinkertaisesti edellisvuosiin verrattuna (taulukko 4), vaikka pesintöjen aikaisuus yllätti rengastajat ja esimerkiksi rastaiden ensimmäiset poikueet jäivät lähes kokonaan renkaitta. Uusia pesäpoikaslajeja olivat lokit, varis ja punavarpenen.

Syksy

Ennätyslämpimän kesän seurausta oli myös se, että Pyhäselän vedenpinta alkoi laskea ja pitkästä ajasta päästiin virittelemään kahlaajakatiskoita. Liroja, suokukkoja ja taivaanvuohia saatiinkin rengastettavaksi lähes päivittäin ja tuloksena oli tietenkin syksyn lopussa taas tukku rengastusennätyksiä; parhaana jäi

Taulukko 4. Pesäpoikas- ja emolinturengastukset/kontrollit 1989.

		pesäpoikasia	emolintuja
Kalalokki	Lar can	2	-
Naurulokki	Lar rid	134	-
Pikkulokki	Lar min	56	-
Lehtopöllö	Str alu	1	1
Varis	Cor nix	3	-
Räkättirastas	Tur pil	61	-
Punakylkirastas	Tur ili	13	5
Punarinta	Eri rub	3	-
Leppälintu	Pho pho	9	-
Pajulintu	Phy lus	8	-
Kirjosieppo	Fic hyp	92	39
Harmaasieppo	Mus str	4	-
Talitiainen	Par maj	93	14
Sinitiaainen	Par cae	10	2
Ruokokerttunen	Acr sch	31	1
Lehtokerttu	Syl bor	1	-
Hernekerttu	Syl cur	1	-
Punavarpenen	Car ery	2	-
Pajusirkku	Emb sch	3	-
Keltasirkku	Emb cit	2	-

527

62

mieleen syksyn 36 jänkäkurppaa mikä vastaa 80-90 % Suomen rengastussummasta v.1989! Sirrimuuton kannalta lietteiden synty jäi liian myöhäiseksi. Varpuslintupuolen mielenkiintoisaa antia heinä-elokuussa olivat ruokokerttus- ja pajulintumassojen lomassa verkkoihin törmäilleet ryti- ja viitakerttus sekä kultarinta. Lokakuussa puolestaan päästiin ihailemaan hippiäis- (3) ja kirjosiipiunareita (1). Mielenkiintoisia tuttavuuksia olivat myös luhtahuitti, lehtokurppa ja lapinsirkku sekä syksyn ainoina uusina rengastuslajeina kanahaukka ja sarvipöllö.

Pesintöjen onnistuminen näkyi rengastusluvuissa ruokosten ja pajusirkkujen ohella myös peukaloisen, räkätin, rautiaisen, lapinkirvisen ja punavarpenen kohdalla. Myös pohjansirkkuja oli edellisvuotista enemmän, tosin vielä selvästi vähemmän kuin 1985-6. Sen sijaan leppälintuja, harmaasieppoja, metsä- ja niittykirvisiä sekä pikkulepinkäisiä tuli verkkoihin odotettua vähemmän.

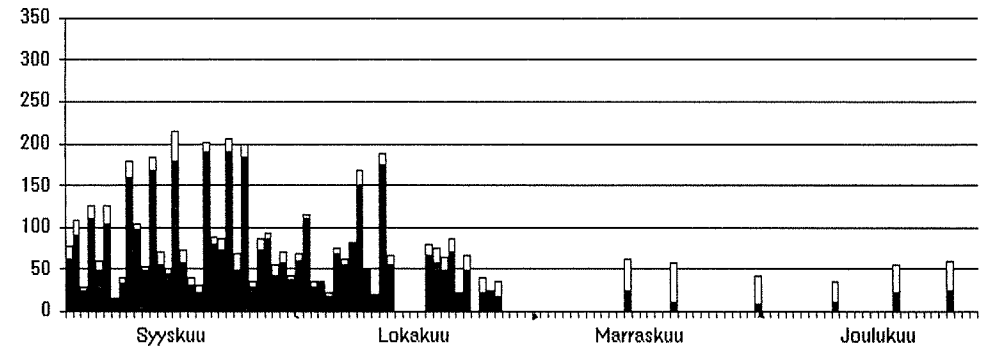
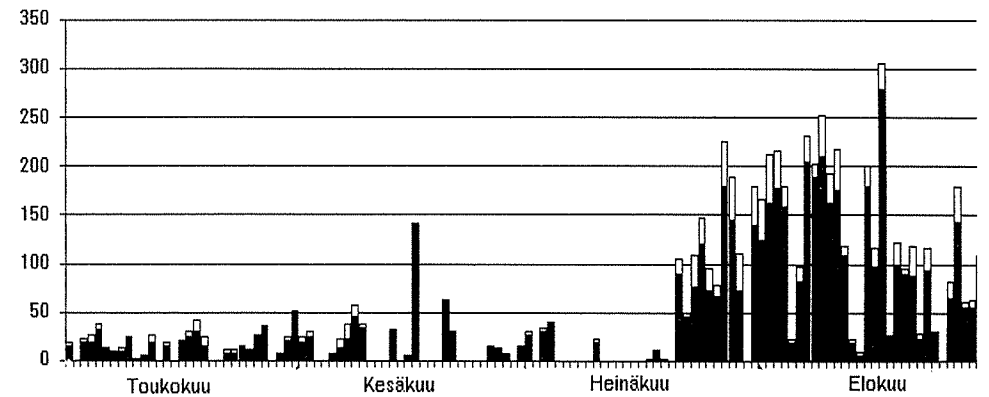
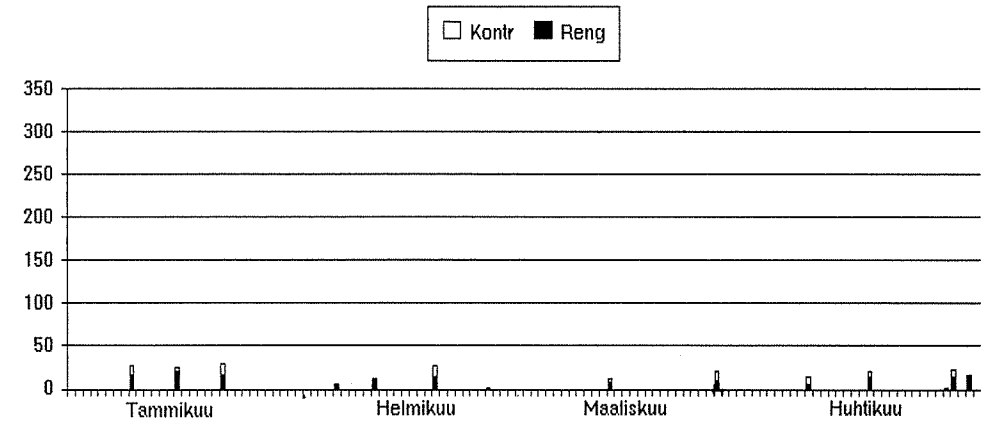

Yksi lehtokertun poikanenkin sai pultin jalkaansa (Valok. Hannu Eskonen)

Vaelluslinnut

Pöllöt olivat edelleen vähissä. Rannikkoseutujen helmipöllömassoista ei ollut tietoaakaan. Rengastuksia saatiin vain 6. Hiiri-, varpus- ja sarvipöllöjä verkoista löytyi yksi kutakin. Myös tikkojen vaellus oli vaisua. Pikkutikkoja saatiin sentään kuusi, mutta käpytikkoja vain 2 ja ensimmäistä kertaa ei yhtään pohjantikkaa.

Sen sijaan tiaisten liiketely oli taas syksyn pirstus! Pyrstötiaiset olivat pienellä "välivaelluksella" (161 reng.); joukossa muutama, jolla oli MOSKWA-rengas jalassa! Ensimmäinen tuli verkkoon jo 10.9 ja heikko vaellus jatkui tasaisena syyskuun lopun ja lokakuun ajan. Hömötiainen oli jälleen "massatiainen", mutta tällä kertaa jäi saldo alle tonnin (850). Vaelluksen huippu oli selvästi aikaisempia vuosia myöhäisempi: 8-12.10. (70,82,23,0,119 reng). Lapintiaisen kohtalo vaikuttaa huolestuttavalta Höylaksen pienen aineistonkin valossa: rengastukset ovat vähentyneet joka vuosi v.1985 jälkeen; nyt vain yksi kihlaus. Töyhtötiaisia ei löytynyt yhtään verkosta. Kuusitiaiset oli jonkin verran liikkeellä, näistä 16 sai muistoksi

Kuva 1. Päivittäiset rengastukset ja kontrollit Höytiäisen lintu-
asemalla 1989.

YÖLAULAJAT POHJOIS-KARJALASSA 1989

Harri Kontkanen

Kuten edellisenä kesänä (1988) saatiin jälleen nauttia mukavista yölaulajamääristä ja leppoisen lämpimistä öistä. Näiden eväiden saattelemana retkeilyaktiivisuus ja havaintojen palautusmäärä oli normaalia runsaampi.

Erityisen lämpimät vapuntienoon kelit lennättivät rantakanoja ennätysmäärät Karjalan lutakoille. 1.5. huittaili jo 11 luhtahuittia Kit Muljulassa ja tuon paikan yhteismääräksi kertyi kesän mittaan 18 huittia. Muljulassa huittia laskeskeli ahkeraan Etelä-Karjalan oma rähmäkorva, rantakanaspesialisti E. Veijalainen.

Toh Tohmajärven saldoksi saatiin 16 piiskansivaltajaa eli huittia. Ensimmäinen liejukana tökötti Joe Höytiäisen kanavan jään reunalla jo 11.4. ja myöhemmin keväällä siellä kuultiin huuteleva kana. 30.4. oli Out Sysmäjärvellä liejukana ja huutelijoita todettiin vielä Joe Ukonlahdella ja Kit Päättyellä yksi kummassakin.

Rötkiviä luhtakanoja kuultiin Lip Mattisenlahdella ja Kaatamossa, Kit Päättyellä, Toh Peijonniemenlahdella yksi kussakin ja kaksi örähelijää Vär Sääperillä ja Kit Muljulassa.

Viitakerkuttunen - Pohjois-Karjalan tyyppiyölaulaja (Valok. Hannu Eskonen)

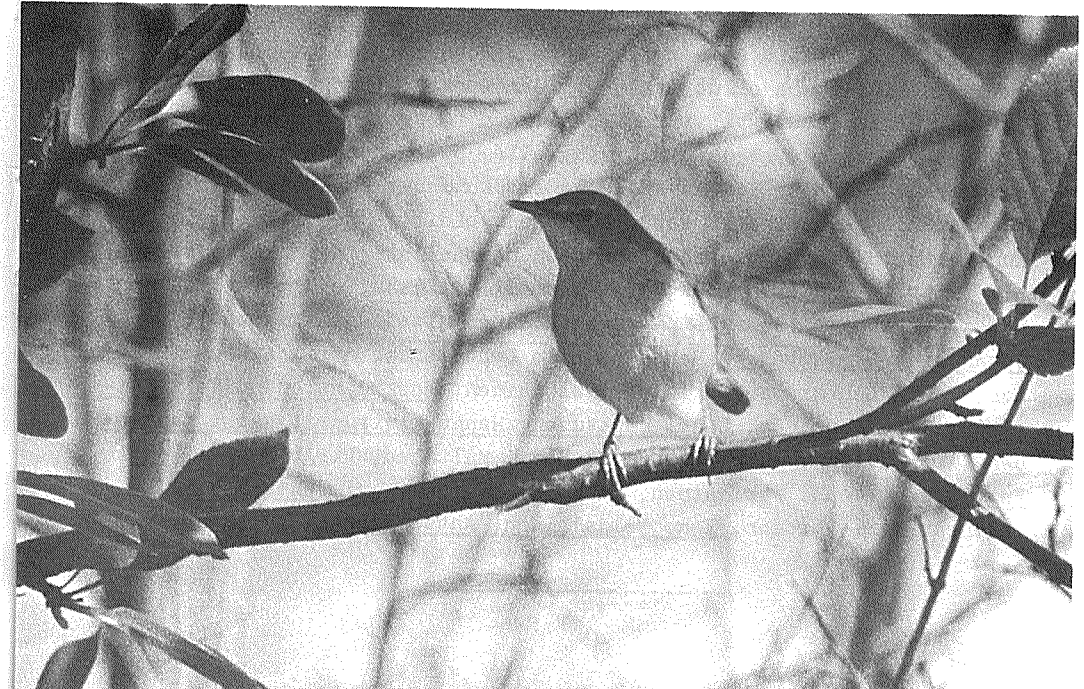

Puukiipijöitäkin erehtyi Höylaksen verkkoihin (Valok. Hannu Eskonen)

renkaan. Sini- ja talitiais vaellus oli pitkästä aikaa oikein pirteää. Talitiaisia jopa ennätysmäärä (n.450 vaellukselta rengastettua). Kummankin lajin rengastusmäärät alkoivat kohota heti syyskuun alun jälkeen, mutta vaellushuipun ajoittuminen oli aivan eri aikaista. Talitiaisen parhaat päivät olivat 15. ja 24.9 (49 ja 68 reng; molemmat uusia ennätyssummia), mutta vielä lokakuun alussakin oli yli kymmenen yksilön päiviä. Sinitiaisen syyskuun selvästi paras noteeraus oli 19.9 (14 reng.); huippu kuitenkin vasta 7.-20.10, jolloin useita yli kymmenen rengastuksen päiviä (20.10. 19 yks.).

Puukiipijäkin onnistui pesinnöissään ja sivusi v.1985 "ennätystään": 7 reng.

Närhien liikehdintä oli totutun vaisua: ei yhtään rengastusta! Urpiaiset loistivat edelleen viimevuotiseen malliin poissaolollaan. Vähäisten urpiaisten joukkoon osui nyt neljä tundraurpiaista. Vihervarpuset tuntuvat liikkuvan Höylaksella vain joka toinen vuosi; nyt oli vuorossa vaellusvuosi, tosin aikaisempia selvästi vaisumpi.

Taulukko 1. Yölaulajien yhteismäärät lajeittain ja kunnittain Pohjois-Karjalassa 1989 (yhteismäärä 1989/1988).

	Bste	Cere	Ppor	Raqu	Gchl	Llus	Lflu	Lnae	Aris	Adum	Asci	Aaru
Eno												
Joe			1		2	16		2	1	4		
Juu		3	2			3		3		2		
Kes												
Kii								2	1	3		
Kit		2	24	3	1	15		5		14	2	2
Kon		3	6			4	3	1	1	5		
Lie			2			2		2		3		
Lip	5	8	16	2		21	1	7	2	2		
Out	2	4	6		1	17				1		
Pol		1				1						
Pyh		3	3			17		3		5		
Rää	1	8	32			50	2	15	12	21	2	1
Toh		3	16	1		20	3	4	7	33		
Val		1										
Vär		28	5	2		11	4	17	13	49	1	
	8/7	64/13	113/26	8/0	4/3	177/109	14/9	61/58	37/24	142/141	5/5	3/2

Ruisrääkkien määrä hätkähdytti etenkin Värtsilässä, missä oli tasaisin välein rääkkiä jokaisella sopivalla pellolla, siten että parhaisiin paikkoihin kuului viiden ruiskurkun repivä ääni. Vielä 23.7. yöllisellä retkellä siellä kuultiin 11 ruisrääkkää.

Kaulushaikaroita kuultiin Liperissä peräti viisi: Mattisenlahdella, Joutsenlahdella, Kirkonkylällä, Siikakoskella ja Särkijärvellä, lisäksi Out Sysmäjärvellä ja Sätöksessä sekä Rää Jokilammella.

Rastaskerttuset ilahduttivat kahden yksilön voimalla Kit Muljulassa ja yksi rahisi Rää Jokilammella.

Myös viitasirkkalintuja raksutteli tavanomaista runsaammin ja jos kaikki idänhepokatit heinäkuulta Tohmajärven maisemista olisi laskettu mukaan, olisi summa ollut mahtava. Idänhepokatin ääni muistuttaa todellakin erehdyttävästi viitasirkkalinnun ääntä joten olkaapa loppukesällä varovaisia etenkin Tohmajärvellä, jossa hepokatti tuntuu runsastuneen. Asiaa helpottaa se, että sirkkalinnut laulavat enimmäkseen alkukesällä ja hepokatit vasta heinäkuun ehdittyä jo pitkälle.

Kun muitakin yölaulajia oli vähintään normaalisti, niin kulunut kesä oli erittäin antoisa. Yökköjen laulumaille liikkui seuraavanlaisia hämähähenkilöitä (lomakkeen palauttaneiden nimet alleviivattu).

Juuan lintuharrastajat: Hannu ja Aila Lehtoranta, Jari ja Henna Halonen, Jouni Lehtoranta ja Inkeri Holopainen, Markku Halonen, Veli Hassinen, Juha Juutinen, Lauri Karttunen, Hannu Kivivuori, Harri Kontkanen, Ari Lavinen, Juha Miettinen, Henri Multanen, Pirjo Myller, Ari Parviainen, Jouni Pursiainen, Kauko Rouhiainen, Ari Tanskanen, Juha Valonen, Kari Varonen, Esko Veijalainen, Antti Vänskä.

KESÄHAVAINNOT 1989

Juha Miettinen

Kesähavaintojen ilmoitusaktiivisuus oli laskussa jo kolmatta vuotta peräkkäin (25.v.87-8 38,28). Kehitys on huolestuttavaa, sillä havaintojen keräämisellä on vuosi vuodelta tärkeämpi merkitys. Monet kesähavaintokatsauksessa esiintyvistä lajeista ovat vähentyneitä tai uhanalaisia ja siksi on tärkeää saada tietoon näiden lajien ehkä viimeisiä esiintymispaikkoja Pohjois-Karjalassa. Saatuja tietoja on jo käytetty hyväksi P-K:n lääninhallituksen ympäristösuojelutoimistossa sekä Kontiolahden ympäristösihteerin toimesta. Tarkoitus on tänä vuonna antaa joidenkin lajien esiintymispaikoista tarkka selvitys ympäristösuojelutoimistolle. Havaintoja käsitellään tietysti luottamuksellisesti ja ne ovat vain muutaman ihmisen saavutettavissa.

Maakunnan lintuharrastajien kannattaisi myös osallistua tänä vuonna aarniometsä- ja pienvesistöselvityksiin. Tietoja selvityksistä saa Siipirikosta (3/89 ja 2/90); lomakkeita saa minulta tai lääninhallituksesta. Useat kesähavainnoissa esiintyvistä lajeista ovat näitten biotooppien lajeja ja jos ei jaksa täyellä selvityslomakkeita, kannattaisi mainita kesähavaintojen yhteydessä, jos ko havaintopaikka olisi tarkastamisen arvoinen.

Kiitokset havaintojaan ilmoittaneille sekä erityisesti Esko Lapille kesähavaintojen poimimisesta atlas-lomakkeilta ja Lieksan säähavaintojen kokoamisesta.

Erittäin lauhan talven jälkeinen kevät oli aikainen ja kun vielä touko-kesäkuu oli poikkeuksellisen lämmin (taulukko 1), aloittivat useimmat lajit pesintänsä 1-3 viikkoa normaalia aikaisemmin. Tämän katsauksen lajeista lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna huomattavasti heinätavit ja nokikanat. Lisäksi kehrääjiä kuultiin taas lähes entiseen malliin. Sen sijaan kultarintoja ja mustapääkerttuja tavattiin yllättäen edellisvuosia vähemmän. Kesän parhaisiin yllätyksiin kuului peltopyyn pesintä Liperissä.

Taulukko 1. Touko-, kesä- ja heinäkuun 1989 keskilämpötila ja sademäärä sekä vuosien 1931-60 keskiarvolämpötilat ja sademäärät Joensuussa ja Lieksassa. Lähde: Ilmatieteenlaitoksen kuukausikatsaukset, vol. 82.

	Joensuu			Lieksa		
	V	VI	VII	V	VI	VII
1989 keskilämpötila (°C)	10,2	16,7	16,9	9,8	16,3	15,9
1931/60 keskiarvo (°C)	7,8	13,6	16,7	7,1	13,3	16,4
1989 sademäärä (mm)	24	47	61	24	40	82
1931/60 keskiarvo (mm)	58	58	72	42	67	70

Seuraavassa havainnoitsijaluettelo, jossa lomakkeiden palauttaneiden nimet on alleviivattu:

PA = Pentti Ahola, HH = Henna Halonen, JH = Jari Halonen, MH = Markku Halonen, VH = Veli Hassinen, IH = Ismo Hyvärinen, TI = Tuomas Immonen, LK = Lauri Karttunen, HKi = Hannu Kivivuori, HKo = Harri Kontkanen, VK = Veikko Korhonen, KaK = Kari Koskela, HKä = Harri Kämäräinen, EL = Esko Lappi, AL = Aila Lehtoranta, HL = Hannu Lehtoranta, JL = Jukka Lehtoranta, KM = Kimmo Martiskainen, JMa = Jukka Matero, JMi = Juha Mieltinen, MO = Marko Ojala, PP = Petri Palviainen, APo = Alpo Parkkonen, AP = Ari Parviainen, JP = Jouni Pursiainen, MR = Matti Riikonen, KR = Kauko Rouhiainen, JS = Juha Suomalainen, AT = Ari Tanskanen, ET = Erwin Tuppurainen, JV = Juha Valtanen, IV = Ilkka Vatanen.

Kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Nur = Nurmes
Ilo = Ilomantsi	Out = Outokumpu
Joe = Joensuu	Pol = Polvijärvi
Juu = Juuka	Pyh = Pyhäselkä
Kes = Kesälähti	Rää = Rääkkylä
Kii = Kiihtelysvaara	Toh = Tohmajärvi
Kit = Kitee	Tuu = Tuupovaara
Kon = Kontiolahti	Val = Valtimo
Lie = Lieksa	Vär = Värtsilä
Lip = Liperi	

Lajikohtainen katsaus

Kuikka (Gavia arctica) Pienempi havainnoitsijajoukko näki vähemmän kuikkia kuin tehokkaimpina atlasvuosina: 48 varmaa tai todennäköistä pesintää (v.85-88 25,67,74,46). Reviirit kunnittain: (Eno 1, Ilo 5, Juu 3, Kes 13, Kii 3, Kon 1, Lie 9, Lip 6, Nur 1, Out 1, Pol 1, Rää 2, Val 2).

Löydetyissä kahdessa pesässä oli 1+2 munaa, joista 1 munan pesä oli hylätty jo löydettyäessä (EL). Havaituissa poikueissa oli keskimäärin 1.6 poikasta (N=10) (v.85-8 1.22-1.87), joten keskimääräisen hyvin saivat pesinnässään onnistuneet kuikat poikasina.

Kaakkuri (Gavia stellata) Kaikkiaan 5 havaintoa, joista 4 Kesälahdelta. Kolme varmistettua pesintää: Ilo (PP), Kes 2; toinen Kesälahden paikka ei ollut lintumiesten tiedossa aiemmin (KM).

Härkälintu (Podiceps griseigena) Havaintoja kertyi noin 30 parista, joista valtaosa Rääkkylästä, Kesälahdelta ja Juuasta! Havainnot kunnittain: Juu 6, Kes <10, Kit 3, Lip 1, Rää 8, Vär 1.

Mustakurkku-uikku (P. auritus) Vaikka mustakurkkuja nähtiin parhaita vuosia vähemmän (taulukko 2), löytyi taas kaksi uutta esiintymispaikkaa: Rää Jouhtenus (MH) ja Val Valtimojärvi (VK). Parimäärät kunnittain: Joe 2, Juu 3, Kes 3, Kit 3, Rää 3, Val 2 ja Vär 2.

Taulukko 2. Eräiden lajien havaintomäärät (paria/koirasta;palokärki, törmäpääsky ja korppi: pesintöjen määrä) Pohjois-Karjalassa vuosina 1981-9. Vuosien 1981-3 tiedot on yhdistetty, jolloin samalta paikalta huomioitu vain yhden vuoden tiedot.

Laji	1981-3	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Mustakurkku-uikku	29	20	14	22	26	17	18
Laulujoutsen	9	12	7	27	29	27	32
Pikkutikka	3	6	17	18	12	14	30
Pohjantikka	4	1	8	5	6	6	6
Palokärki	?	5	6	4	12	8	9
Törmäpääsky	?	1077	1185	1230	1929	1455	1407
Korppi	?	8	9	16	16	16	15

Lapasorsa (Anas clypeata) Poikkeuksellisen suuri kesäparvi havaittiin Kon Pitkärännassa 17.6: 30 yks (MH).

Heinätavi (A. querquedula) Selvästi viime vuosia enemmän (36 ♂/σ;v.87-8 16, 11). Suurin parvi Out Sysmäjärvellä: 15 (HKo). Ensimmäistä kertaa ilmoitettiin havaintoja neljästä paikasta: Juu Pikkarainen (HL), Kit Humalalampi (APo), Lip Riihilampi (LK) ja Rää Pötsölähti (KaK).

Uivelo (Mergus albellus) Havaintoja vain Vär Sääperiltä: 10.6 ♂ (HKo), 19.6 2♂♂, 13.7 2♀♀ ja 15.7 ♀ (HKi). Pesiminen alueella tuntuu hyvinkin mahdolliselta, sillä niin säännöllisesti tavataan kesäisiä uiveloita Sääperillä.

Metsähänhi (Anser fabalis) Vain kolme kesäaikaista havaintoa, joista Vär Sääperillä havaitut viimeisiä muuttajia: 3.6 4p ja 10.6 1m (HKo). Lieksasta löytyi pesä sekä havaittiin suurehko parvi: 17.8. 30p Pyytjärvi (MR).

Sepelhanhi (Branta bernicla) Kaksi havaintoa, joista toinen viimeisiä muuttajia (1.6 1p Pyh Mulo; AP) ja toinen Lie Pielisellä 26.7 sulkasadossa tavattu lintu! (EL).

Valkoposkihanhi (Branta leucopsis) Jälleen yksi havainto: 24.6. 2p Joe Ukonlahti (HKo).

Laulujoutsen (Cygnus cygnus) Joutsen valloittaa yhä uusia pesimäpaikkoja; pesiviä pareja ilmoitettiin ennätykselliset 32 (taulukko 2), joista peräti 7 uusia. Lisäksi viidellä muulla uudella paikalla havaittiin joutsenia. Uudet havaintopaikat kunnittain: Ilo 1 (IV), Kes 1 (KM), Kit 2 (APo ja HKo), Kon 1 (JS, HKo), Lie 2 (EL), Nur 2 (K.Repo/HL), Rää 1 (HKo) ja Val 1 (VK).
Seuraavassa parit ja ilmeisesti pesimättömät yksilöt kunnittain: Eno 1+0, Ilo 4+0, Juu 6+0, Kes 2+4, Kit 0+3, Kon 0+4, Lie 3+0, Nur 1+0, Out 1+0, Pol 0+2, Rää 2+0, Toh 0+1, Val 1+2. Vain viisi poikuetta laskettiin: 5+5+4+4+3; keskimäärin 4.2 (v.84-8 4.1, 4.2, 4.4, 4.64, 3.8).

Peltoppy (Perdix perdix) Ensimmäinen pesimähavainto vuosiin! Lip Riihilampi poikue, josta useita kuoli leikkuupuumuriin (Heikki Järvinen/LK).

Riekko (*Lagopus lagopus*) Vain kymmenessä paikassa nähtiin riekkoja. Näistä peräti kahdeksasta ei ole aikaisempia havaintoja: Juu Vuokko Rontsa ja Tervavaara (HL) sekä Kertonsaari (JH), Lie Orisaaret (EL), Lip Juojärvi Korpivaara (M.Laamanen/Inkeri Kero), Rää Sinti Mustaniemi (JMi) sekä Val Kivimäki ja Kuikkalampi (VK). Liperistä ja Rääkkylästä ei aiemmin ole ilmoitettu havaintoja. Poikueita tavattiin 3 (Juu,Kon,Val; v.86-88 12,7,6).

Kurki (*Grus grus*) Havaintoja todennäköisesti pesivistä kurkipareista tehtiin edellisvuosia selvästi vähemmän; ts. palattiin atlas-projektia edeltäviin lukuihin: 26 (v.85-8 15,35,54,39). Pesimättömiä lintuja laskettiin normaalimäärä: 74 (v.85-8 69,55,74,91). Suurimmat parvet tavattiin tällä kertaa Juu Vuokossa (26p 24.5.;HL) ja Out Sysmäjärvellä (24p 4.6.;HKo). Ns. uusia esiintymispaikkoja ilmoitettiin peräti 13, joista tosin Ilmeisesti ainakin Lieksan 5 paikkaa olivat tiedostoissa aiemmin mukana atlasruudun tarkkuudella. Uudet paikat kunnittain: Ilo 2 (Lautanen/JMi), Lie 5 (MR), Lip 2 (AT ja Esko Pulkkinen/LK), Rää 2 (MH), Toh 1 (MH,HKi), Val 1 (VK).

Ainoa pesä löydettiin Pyhäselästä: 2 munaa, jotka tuottivat 2 lentopoikasta. Näistä toinen värirengastettiin ja pesinnän vaiheista tulee erillinen tiedonanto Siipirikoon (Eino Vatanen,JMi). Seitsemästä poikueesta laskettiin poikaset (1+1+2+2+2+2+2), joten poikasia oli keskimäärin 1.71.

Nokikana (*Fulica atra*) Nokikanoja tavattiin kuudella vanhalla paikalla yhteensä vähintään 26 paria mikä huomattavasti edellisvuosia suurempi määrä (v.88 10). Jokohan kanta on toipumassa aallonpohjastaan. P-K:n parhaalla kanapaikalla (Out Sysmäjärvi) laskettiin 7.8. peräti 40 yksilöä, joista suurin osa oli nuoria lintuja (AP,HKo). Myös Joe Höyt.suiston 4 ♂ on paikan paras noteeraus toistaiseksi (JMi).

Täytemaa-alueiden tyyppilintu - pikkutylli (Valok. Hannu Eskonen)

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*) Yksi havainto kesäkuulta: 18.6. 1p Out Vuonos (HKo).

Pikkutylli (*Charadrius dubius*) Havaintoja ilmoitettiin vain kolmelta alueelta. Ehkä kaikki eivät vielä muistaneet, että tästä lajistakin on alettu kerätä pesimähavaintoja. Joensuussa varmistui 6 pesintää (HKä,JMi), Lie Kevätlahdella (EL) ja Toh Asemalla (HKi) pesi yksi pari. Edellisvuonna pesintöjä oli 22, joista 10 Joe, 9 Lie ja 3 Rää.

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*) Haikeina vihelteleviä kapustoja tavattiin vain kahdeksalla eri alueella, joista tosin viideltä ei aiempia havaintoja ole ilmoitettukaan: Kon Pitkäranta 3.7. 3 (MH), Val Iso-Kuohusuo, Kusiaissuo ja Peurasuo varoittelevia pareja (VK). Lisäksi Lie atlasruudulla 702:68 poikue (MR). Yhteensä pareja oli vain 8 (v.87-8 49,36)!

Jänkäkurppa (*Lymnocyrtes minimus*) Kevätmuuttoaikaan kuultiin kurppia: Kit Muljula Ylälampi (MH), Rää Kiesjärvi ja Toh Niemelä (HKo) sekä pesintäaikaan vakiopaikassa: Kon Pitkäranta 3-4 (JS). Muljulasta ja Kiesjärveltä on havaintoja myös edellisvuodelta, joten pesintäkään ei ole mahdotonta.

Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*) Atlashavaintojen vähentyminen näkyi selvästi myös pikkukuovin kohdalla. Seitsemällä suolla nähtiin 12 ♂ (v.87-8 38,35). Ainoa uusi esiintymispaikka oli Val Peurasuo (VK).

Punajalkaviklo (*Tringa totanus*) Neljä havainto oli kesän saldona: Juu P-Vuokko Suuluoto 24.6. 1p (HL ym.), Kit Humalalampi 13.6. ja Päätteenlahti 16.7. 1p (APo) sekä 10.6. 1p Vär Sääperi (HKo). Kaikki havaitut lienevät olleet muuttomatalla.

Suokukko (*Philomachus pugnax*) Vain yksi pesimäaikainen havainto: 15♂ soitimella naaraiden ympäröimänä Kon Pitkäranta (JS).

Vesipääsky (*Phalarobus lobatus*) Ei havaintoja.

Pikkulokki (*Larus minutus*) Pikkulokkipareja ilmoitettiin hieman edellisvuotista enemmän (425, v.86-8 313,630,300) ja ilmeisesti kanta olikin hieman voimistunut ainakin niissä yhdyskunnissa, joista oli havaintoja molemmilta vuosilta. Uusia yhdyskuntia tuli tietoon yksi : Juu Vihtasuo Kopsanlampi 5-10 ♂ (HL).

Uuttukyyhky (*Columba oenas*) Ei havaintoja.

Käki (*Cuculus canorus*) Käen poikasia tavattiin neljässä eri leppälinnun pesässä. Näistä rengastettiin 3; Lie 1 (EL), Kon 2 (JMi). Kon Kruununkankaalla kuoriutui samaan pesään kaksi käenpoikasta lähes samaan aikaan. Vasta arviolta 5-7 päivän ikäisenä oli toinen onnistunut työntämään toisen poikasen pesän laidalle, jonne se ilmeisesti kuoli yöllä kylmyyteen, kun ei osannut ryömiä takaisin pesään.

Kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*) Kehrääjiä tavattiin ilahduttavasti yhdeksässä eri paikassa, joista peräti 5 Kontiolahdella. Kaikki havainnot: Kes Marjoniemi (KM), Kon Aittolampi, Jukajoentie ja Kruununkangas (AP) sekä Paihola Ristinieni ja Suoniemi (JS). Viimemainittu yksilö löytyi autoon törmänneenä. Lip Päivilänvaara (KR), Rää Oravilahti (MH) ja Vär Valkealampi (HKi). Havainnoista 6 oli kuulohavaintoja ja ainostaan Kruununkankaalta ja Marjoniemestä oli havaintoja aikaisemmilta vuosilta.

Taulukko 3. Eräiden lajien havaintomäärät ($\sigma/\sigma\sigma$) Pohjois-Karjalassa 1982-9.

Laji	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Kehräätäjä	4	11	10	15	16	9	2	9
Kuhankeittäjä	19	28	34	34	63	78	73	76
Kultarinta	18	25	36	39	21	27	37	15
Mustapääkerttu	20	22	22	18	23	42	33	19
Kultasirkku	?	24	24	29	25	33	18	18

Harmaapäätikka (Picus canus) Ei havaintoja.

Pikkutikka (Dendrocopos minor) Pikkutikkahavaintoja kertyi selvästi aikaisempaa enemmän (taulukko 2). Tämä ei johtunut pikkutikan runsastumisesta vaan siitä, että valkoselkätikka-projektin ohessa (JMi) löytyi uusia pesimäalueita peräti 21. Lisäksi muita uusia havaintopaikkoja löytyi neljä (HL,MH,VH,AP). Havainnot kunnittain: Joe 2, Juu 1, Kit 6, Kon 1, Lip 1, Pol 2, Pyh 3, Rää 6 ja Toh 8 $\sigma/\sigma\sigma$.

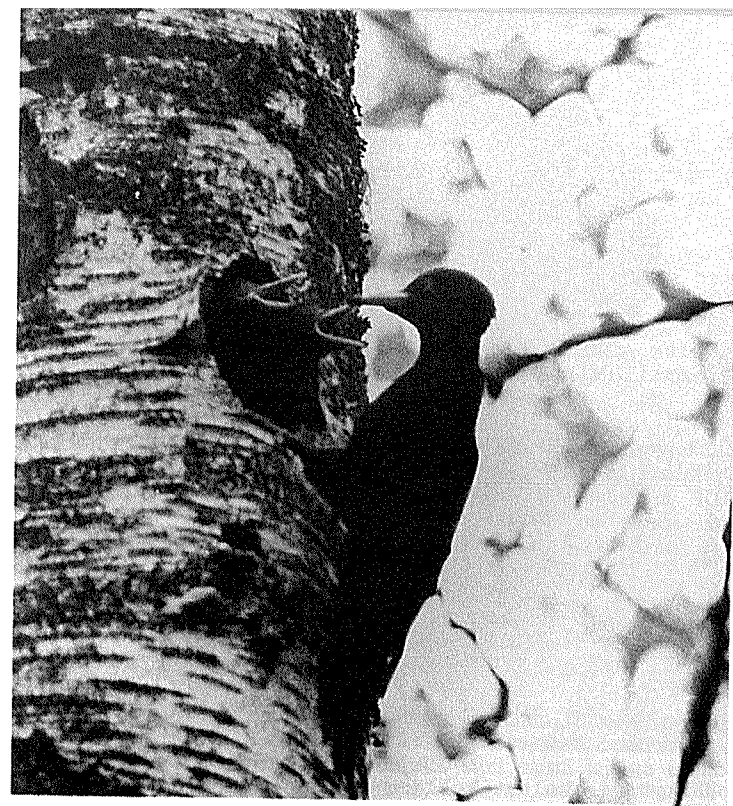
Pohjantikka (Picoides tridactylus) Tavanomaisen niukasti havaintoja tästä korpimetsien lajista (vrt. taulukko 2). Pohjantikka tuntuu keskittyvän niin tiukasti havumetsiin ettei lehtipuupökölömetsien koluaminen juuri lisää havaintomäärää pikkutikan tapaan. Kaikki havainnot: Juu Vuokko 1 (HL), Lie Pitkäaho ja Sokojärvi (MR), Rää Suonpää (JMi) ja Täitimenjärvi (JMi,MH) sekä Val Kaunislehto, jossa löytyi ainoa pesä (VK). Kaikki havainnot ovat uusilta alueilta.

Palokärki (Dryocopus martinus) Reviirien määrä oli lähes sama kuin edellisenä vuonna 31 (v.85-8 12,36,50,33). Havaintojen määrässä näkyy atlaksen vaikutus, mutta havaintojen määrä ei ole pudonnut samassa määrin kuin monilla muilla lajeilla atlas-havaintojen loputtua. Osittain syynä on valkoselkä-maastoretkeilyn ohessa löytyneet reviirit, mutta ilmeisesti myös pari viime vuotta ovat olleet hyviä pesimävuosia palokärjelle; tähän viittaa uusien havaintopaikkojen suuri määrä. Havainnot kunnittain: Juu 1, Kes 7, Kit 6, Kon 5, Lip 5, Nur 1, Pol 2, Rää 4, Val 6 paria/yksilöä. Uusia tapaamispaikkoja ilmoitettiin peräti 23 (v.87-8 35,21) : Juu Tervavaara (HL), Kes Karjalanjärvi (KM), Kit Hovinsalo, Iso Heinäjärvi, Niemenpuoli, Papinniemi ja Piilo-Suontaus (JMi) sekä Ikolansaari (MH), Kon Pitkäranta (MH), Puntarikoski (AT), Pöllövaara (JS) ja Uitonsuo (JMi,JS), Lip Kaatamo, Häyrynlahti ja Käsämä (JMi), Pol Mertajärvi ja Sotkuma (VH), Rää kk (MH), Suonpää ja Varpasalo (JMi), Val Kiuruvaara, Kivimäki, Löytölampi ja Tervakangas (VK). Vain kuulo- tai näköhavainnot palokärkjistä on otettu mukaan; tuoreiden syöntijälkien tai pesäkolojen perusteella havaintopaikat olisivat lisääntyneet ainakin parilla kymmenellä.

Pesintöjä varmistettiin edellisvuotinen määrä (vrt. taulukko 2): Kes kk 5 poik. reng. (KM), Kon Jakokoski 5 poik. reng. (HP,JMi) ja Uitonsuo (JS,JMi), Lip Kaatamo ja Ristonkangas 5 poik.,3 reng. (JMi), Pol Sotkuma (VH), Rää Varpasalo (JMi) sekä Val Riihikangas 4 poik. reng. ja Sauna-aho (VK).

Käenpiika (Jynx torquilla) Pesintöjä varmistettiin vain kaksi: Lip Viitalahti (AT) ja Toh Oravaara (HKi) (v.87-8 17,8). Lisäksi ilmoitettiin vain kuusi reviirihavainta, joten ilmeisesti piikoja oli todellisuudessa vähemmän kuin esimerkiksi vuonna 1987.

Kuhankeittäjä (Oriolus oriolus) Kuhankeittäjän vihellystä kuultiin taas runsaasti. Useimmilla alueilla kanta lieenee ollut vähintään yhtä runsas kuin kahtena edellisessä (vrt. taulukko 3). Havainnot kunnittain (suluissa v.88): Joe 5 (11), Kes n.30 (30), Kii 2 (-), Kit 5 (2), Kon 5 (1), Lie 2 (3), Lip 5 (7), Out 1 (1), Pol 3 (4), Pyh 5 (2), Rää 13 (16), Toh 1 (1) ja Vär 1 (2).

Palokärkiemo pesällä (Valok. Hannu Eskonen)

Törmäpääsky (Riparia riparia) Uusia yhdyskuntia ilmoitettiin 9 (v. 88 27): Ilo Mekrijärvi (JMa), Kes Haneli, Kereli, Leveäkivi ja Mustola (KM), Kii Kuusjärvi (PA), Kit Puhos Koivikko (MH) ja Ruppovaara (APo), Pol Lahnajärvi (AT), Rää Taipale (JMi), Toh Kiteenlahden tienristeys (JMi) sekä Val Kokkojoki (VK). Kokonaisparimäärä kolonioissa oli edellisvuoden luokkaa (vrt. taulukko 2), mutta molempina vuosina tarkastetuissa yhdyskunnissa olivat parimäärät v.89 keskimäärin suuremmat (vrt. taulukko 4). Eniten olivat kasvaneet muutamat Kesälahden koloniat.

Taulukko 4. Törmäpääsky-yhdyskuntien parimäärät Pohjois-Karjalassa 1988/89. Mukaan otettu vain yhdyskunnat, joista havaintoja molemmilta vuosilta.

Paikka	Parimäärä/kolojen määrä		Havainnoitsija
	1988	1989	
Kes kk kaatopaikka	70	200	KM
Kiuruasaari	20	15	KM
Salokylä	20	50	KM
Kii Murtojärvi	80	70	PA
Mäkrä	25	12	PA
Lip Viitalahti	20	40	AT
Yhteensä	235	387	

Törmöpääskyt niekkalaatikollaan (Valok. Hannu Eskonen)

Korppi (Corvus corax) Korpin pesintöjä varmistettiin melkein samamäärä kuin edellisinä vuosina (taulukko 2). Pesinnät kunnittain: Ilo 2, Juu, Kii, Kit, Kon 3, Lip 2, Pol, Pyh, Tuu ja Val 2. Uusia pesäpaikkoja tuli tietoon neljä: Juu (JH), Kon (JMi), Pyh (Pekka Pitkänen/JMi) ja Val 2 (VK). Pesissä oli rengastusikäisiä poikasia keskimäärin 4.43 (v.84-8 3.5,4.17,4.75,4.00,3.00), joten pesintätulos oli keskimääräistä parempi. Tuupovaarassa todettiin vakioveivillä poikkeksellisen myöhäinen pesintä, sillä pesässä oli 5 munaa 12.5, mikä oli yllättävää ottaen huomioon kevään aikaisuuden.

Mustavaris (Corvus frugilegus) Havintoja vain Värttilästä: 7.6. 5 ja 10.6. 3 (HKo) sekä 9.8. 4 juv N (HKi).

Naakka (Corvus monedula) Joensuun pesi runsaslukuisena: esim. 13.8. 40 p keskustassa (JMa). Pyh Mulossa löytyi pesä autiotalon savupiipusta (HKä,JMi). Lisäksi pesintään viittaava havainto: 12.5. 5 p autiotalon katolla Ilo Maukkula (JMi).

Kuukkeli (Perisoreus infaustus) Vain neljä havaintoa: heinäk. 2 Juu Vuokko (HL), 2.6. poikue Lie Heinälamminkangas ja 16.6. 1p Kuplalampi sekä 15.8. 1p Sokojärvi (MR).

Pähkinähakki (Nucifraga caryocatactes) Yhtään hakkia ei sattunut retkillä vastaan. Varmastihan niitä edelleen oleilee P-K:ssa kesäisinkin.

Sinitiaainen (Parus caeruleus) Pesintöjä tuli tietoon seitsemän, joista uusia kuntia Ilomantsi (IV) ja Juuka (HL). Muut pesät: Joe (JMa), Kit (MH), Kon (JMi), Lie (Antti Hämäläinen/EL) ja Lip (KR,JMi). Sinitiaainen on valloittanut jo koko läänin tullee lähivuosina "liian tavalliseksi" pysyäkseen kesähavaintolajina.

Kuusitiainen (Parus ater) Sen sijaan kuusitinttejä ei kesällä P-Karjalasta hevini löydä. Nyt tuli neljä havaintoa, joista yksi varmistettu pesintä. Joe Linnunniemessä (JP) ja Noljakassa (JMa) sekä Vär Patsolassa (HKi) laulavat koiraat. Toh Tenka poikue 16.6. (HKi).

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus) Jälleen yksi pesintä varmistui: 13.6. poikue Pol Kuorevaara (VH). Lisäksi kaksi havaintoa kesäkuulta: Joe Ketunpesät (JMi) ja Lip Viitalahti (AT). Huhtikuussa melko runsaasti haviksia mahdollisesti jo reviereilleen asettuneista pareista. Kes Kontiosaari, Kit Juurikkajärvi ja Kontiola, Rää Juhmakka, Nieminen, Oikurinniemi ja Paavilanniemi sekä Toh Kannas (JMi). Lisäksi 4.5. Toh Peijonniemi (MH).

Kultarinta (Hippolais icterina) Huolimatta lämpimästä kesästä löytyi kultarintoja maastosta yllättävän niukasti (taulukko 3). Useimmista kunnissa kuultiin selvästi vähemmän laulutaitureita; jyrkimmillään ero näkyy Joensuun ja Rääkkylän havainnoissa, joissa vuosien välinen vertailukelpoisuuskin on paras. Havainnot kunnittain (suluissa v.88): Ilo 2 (-), Joe 1 (9), Kes - (3), Kit - (1), Kon 1 (1), Lie 4 (1), Lip - (3), Pol - (1), Pyh - (1), Rää 2 (13), Toh 4 (1) ja Vär - (3).

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla) Myös mustapäitä kuultiin edellisvuosia vähemmän (taulukko 3). Havainnot kunnittain: Joe 4 (9), Kes 1 (1), Kit 1 (1), Kon 2 (2), Lie 2 (1), Lip 2 (-), Pyh - (2), Rää 5 (13), Toh 1 (4) ja Vär 1 (-).

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) ja Lapinuunilintu (Phylloscopus borealis) havainnot julkaistaan tästä alkaen rareiteettikatsauksessa monien muiden harvalukuisten lajien ohella. Korostettakoon sitä ettei näistä lajeista edelleenkään tarvitse täyttää harvinaisuusilmoitusta (rareiteettilomaketta), vaan tavallinen B-lomake riittää.

Tilhi (Bombycilla garrulus) Melko runsaasti havaintoja Valtimolta (VK) ja Lieksasta (MR), joista molemmista 2 poikuehavista. Lisäksi Juuassa poikue (HL) ja Kon Selkiellä 14.7. ehkä jo syysmuuttajia (2 W;HKo).

Lapinharakka (Lanius excubitor) Havaintoja viime vuotiseen malliin. Kaikki havainnot: 14.7. poikue Lie Jeremiansuo ja 16.6. 1 Rekisuo (MR), 13.8. 1 (jo muualla?) Lip Ahonkylä (MH), 23.7. 1 Rää Rasisalo (J.Sinkari/MH) sekä 15. ja 23.5. 1 Val Riihikangas (VK).

Pikkuvarpunen (Passer montanus) Havaintoja vain ennestään tunnetuilta pesimäpaikoilta (Kes-Kit-Vär-Toh-Rää-Lip). Talviaikainen huomattava runsastuminen ei näy ainakaan vielä lisääntyneinä kesähavaintona em. alueen ulkopuolella. Esimerkiksi Joensuusta ei ole vielä varmistettua pesintää.

Tikli (Carduelis carduelis) Ainoa havainto: 15.6. 1 Joe Karsikko (JP).

Hemppe (Carduelis cannabina) Lähes yhtä harvinainen kuin tikli: 2♂ Kit keskusta ja 16.7. ♂+juv Vär Sääperi (MH).

Kultasirkku (Emberiza aureola) Melko niukasti edellisvuotiseen malliin. Tosin selvästi kultasirkut ovat vähentyneet vain Sääperillä ympäristömuutosten takia. Kaikki havainnot: Joe Kettuvaara ♂♀, Höylas 1 juv reng. ja Vehkalahti ♂ (JMi), Lie Jamali Suonpää ♂ (ET), Lie Pokronlampi-Sokojoki 2♂♂ (MO), Kaupunginniemi ♂ (EL) ja Rantala 2♂♂ (EL), Vär Savikko 3♂♂,1♀ (AP) sekä Sääperi 6♂♂ (HKi). Näistä uusia paikkoja olivat Jamali ja Savikko.

KALASÄÄSKIEN PESIMINEN POHJOIS-KARJALASSA

vv. 1985-89

Hannu Lehtoranta

Viisi vuotta on kulunut siitä kun viimeksi julkaistiin katsaus Pohjois-Karjalan kalasääskikantaan ja lajin pesintätulokseen maakunnassamme. Edellisessä katsauksessa (Lehtoranta 1985) käsiteltiin viisi-vuotisjaksoa 1980-84 ja tällä kertaa tarkastellaan vuosia 1985-89. Pesien ja reviirien tarkastustyötä ovat suorittaneet Helsingin yliopiston eläinmuseon valtuuttamat tarkastajat. Tarkastajina ovat toimineet seuraavat henkilöt: Alanen Markku (Lip), Koskela Kimmo (Ilo,Kon), Lappi Esko (Lie), Lehtoranta Hannu (Juu,Lip,Fol), Mieltinen Juha (Eno, Ilo ym.), Missonen Tapani (Kes,Kit,Rää,Toh), Tanskanen Ari (Lie,Lip,Fol) ja Timonen Pentti (Nur).

Pohjois-Karjalan kalasääskikanta

Vuosivälillä 1985-89 tarkastajat havaitsivat läänistä 32 reviiriä, joilla oli tarkastelujaksolla jonkinlaista elämää. Samana vuonna asuttuja reviirejä oli vähimmillään 15 (vuonna 1985) ja enimmillään 20 (vuonna 1988).

Pohjois-Karjalan kalasääskien parimääräksi on arvioitu 30 (Saurola & Koivu 1987), mitä voidaan edelleen pitää suuruusluokaltaan oikeana. Uusimman aineiston perusteella parimääräarviota voisi nostaa 35 pariin. Koko Suomen parimääräarvio on noin tuhat paria, joten läänissämme pesii vain noin 3,5 % maamme kalasääskistä.

Kalasääskikanta näyttää olevan Pohjois-Karjalassa melko vakaa. Aina-kaan 1980-luku ei anna viitteitä vähenevästä eikä lisääntyvästä kannankehityksestä. Myöskään alueellisia vaihteluita ei ole havaittavissa. Entiseen tapaan kalasääskien pesiminen Pohjois-Karjalassa painottuu läänin eteläisiin kuntiin. Kesälahdella oli tutkimusjaksolla asuttuna yhdeksän reviiriä ja Kiteellä viisi. Lieksasta on myös havaintoja viideltä reviiriltä. Ilomantsin reviirimäärä on neljä, Liperin kolme ja Rääkkylän kaksi. Yhden reviirin varassa ovat Juuka, Kontiolahti, Nurmes ja Tohmajärvi. Muista läänin kunnista ei ole reviirihavaintoja. Taulukossa 1 on tarkasteltu viisivuotisjakson pesintää pesittäin.

Pesimistuloksista

Pesiä, joihin varmasti oli munittu, oli tarkastelujaksolla vähimmillään 12 (vuonna 1985) ja enimmillään 19 (vuonna 1988). Rengastusikäisiä poikasia todettiin 20-32 kpl. Suurin poikasmäärä saavutettiin vuonna 1989. Edellä mainittuihin lukuihin ei sisälly muutamia poikaspesiä, joiden tarkkaa poikasmäärää ei tiedetä.

Asuttua reviiriä kohden laskettu poikastuotto on Pohjois-Karjalassa ollut vuosina 1972-86 1,56 poikasta (Saurola & Koivu 1987). Tarkastelujaksolla keskiarvon alle jäätii vuosina 1985 ja 1987. Kolean sateisena kesänä 1987 poikastuotto jäi 1,11 poikaseen, mikä on selvästi alhaisin tuotto koko 1980-luvulla.

Keskiarvoa parempiin poikastuottoihin päästiin sitten lämpiminä kesinä 1988 ja 1989. Vuoden 1988 poikastuotto asuttua reviiriä kohden oli 1,93 poikasta ja vuoden 1989 tuotto 1,83 poikasta. Kuluneella vuosikymmenellä parempiin lukuihin on ylletty vain vuonna 1983.

Toinen pesintätulosta kuvaava arvo on poikasmäärä poikaspesää kohti. Paras tulos todettiin vuonna 1989, jolloin poikasmäärän keskiarvo oli peräti 2,77 poikasta. Vuosien 1980-89 keskiarvo on 2,29, jonka alle jäätii tarkastelujaksolla vain vuonna 1985 (2,22). Entiseen tapaan Pohjois-Karjalan pesimistä kuvaavat tunnusluvut säilyivät koko Suomen keskiarvoja parempina.

TAULUKKO 1. Kalasääsken pesintä Pohjois-Karjalassa vv.1985-89 pesittäin tarkasteltuna.

Merkkien selitykset: luku = poikasmäärä, X = tuhoutunut pesintä, O = emot paikalle, ei munia, ? = pesi, mutta tarkemmat vaiheet epäselvät, - = ei pesintää, P = pesä pudonnut, E = ei tarkastettu

Pesänumero:	1985	1986	1987	1988	1989
ILO-102	1	2	X	P	P
ILO-103	2	3	3	3	?
ILO-104	2	2	-	-	2
ILO-106			0	-	E
JUU-101	-	-	-	-	0
KES-101	0	2	P	P	P
KES-102	P	P	0	-	P
KES-103	P	3	-	E	P
KES-104	0	-	0	-	P
KES-105	0	-	0	P	P
KES-106	3	2	0	X	3
KES-107	3	3	3	2	3
KES-108	?	P	E	E	E
KES-109			0	0	P
KIT-101	3	2	3	3	X
KIT-104		0	2	?	P
KIT-105			0	3	X
KIT-106		?	2	3	3
KIT-107			0	2	3
KON-102			?	?	-
LIE-103			?	?(≥1)	2
LIE-104				?	≥1
LIE-105		?	X	P	E
LIE-106				2	3
LIE-107				?	3
LIP-102	≥1	P	E	1	2
LIP-105	2	0	3	2	3
LIP-106				1	3
NUR-102	X	0	-	-	-
RÄÄ-102	2	0	2	2	3
RÄÄ-103	2	2	2	2	0
TOH-103		?	?	3	3

Taulukko 2. Kalasääsken tarkastettujen reviirien määrä, asuttujen reviirien määrä, munapesien määrä, pesäpoikasten määrä, keskimääräinen poikastuotto poikaspesää kohti ja keskimääräinen poikastuotto asuttua reviiriä kohti Pohjois-Karjalassa vuosina 1985-89 sekä jakson 1980-89 keskiarvo.

Vuosi	Tarkastettu reviirejä	Asuttu rev.	Muna- pesiä	Poika- sia	Tuotto/ poikue	Tuotto/ asuttu rev.
1985	18	15	12	20	2,22 (n=9)	1,43 (n=14)
1986	21	16	12	21	2,33 (n=9)	1,61 (n=13)
1987	26	21	13	20	2,50 (n=8)	1,11 (n=18)
1988	28	20	19	29	2,33(n=12)	1,93 (n=15)
1989	28	19	17	32	2,77(n=13)	1,83 (n=18)
1980- 89	24	16	13	23	2,29	1,63

Kaikki edellä mainitut poikasmääräarvot perustuvat tarkastuksiin, jotka ovat tehty poikasten ollessa rengastusikäisiä. Osa pesinnöistä tai poikasista voi vielä menehtyä rengastusvaiheen jälkeen ennen poikasten lentokykyisyyttä. Eteläisessä Suomessa etenkin huuhkaja tuntuu verotavan kalasääskipoikueita, mutta meillä Pohjois-Karjalassa huuhkajan merkitys lienee lähes olematon, koska huuhkajia on niukasti. Taulukossa 2 esitetään tarkastelujakson pesimisen tunnusluvut vuosittain ja 1980-luvun keskiarvot. Taulukossa 1 pesintää on tarkasteltu pesittäin. Sieltä voidaan todeta, että vain yksi Ilomantsilainen ja yksi Kesälähteläinen pesä on tuottanut poikasista kaikkina viitenä vuotena.

Tulevaisuus

Pohjois-Karjalan kalasääsket pesivät vielä luonnonmukaisesti. Tarkoitetaan tällä sitä, että pesäpuut ovat lintujen itsensä valitsemia ja pesät itse tehtyjä. Koko valtakunnassa tilanne on aivan toinen, sillä lähes joka toinen sääksipari pesii ihmisen laatimissa tekopesissä. Esimerkiksi vuonna 1986 tekopesäpesintöjä oli 40 % pesinnöistä (Saurola & Koivu 1987).

Tekopesiä ei Pohjois-Karjalassa ole tehty montakaan ja vuonna 1984 tekopesää korjailnut sääksipari on ainoa kontakti ihmisen tekemiin pesiin puissa. Kolmiomittastorneissa pesi aikaisemmin muutamia pareja, mutta nykyisin torneissa pesiviä pareja on vain kaksi. Monet pesimätornit ovat jo romahtaneet vanhuuttaan ja sama kohtalo odottanee lähi-vuosina myös jäljellä olevia torneja.

Tekopesien tarve on Pohjois-Karjalassakin ilmeinen. Sääkselle sopivia pesäpuita on vuosi vuodelta vähemmän. Tekopesien tarve tulee todistetuksi jo tarkkailemalla taulukkoa 1, jossa viimeisen viiden vuoden aikana asuttujen reviirien pesistä esimerkiksi vuonna 1989 oli pudonneina peräti kahdeksan. Lisäksi meillä on melkoinen joukko entisiä reviirejä, jotka mahdollisesti voitaisiin elvyttää henkiin tekemällä pudonneiden pesien tilalle tekopesät.

Viisi vuotta sitten sääksirengastajille esittämäni vetoamus tekopesäprojeektista ei toteutunut, mutta uskon tekopesien rakentamisen alkavan tällä uudella vuosikymmenellä. Tarve siihen on olemassa.

KIRJALLISUUS

LEHTORANTA, H. 1985: Kalasääsken pesiminen Pohjois-Karjalassa 1980-84. - Siipirikko 12: 54-58.
SAUROLA, P. ja KOIVU, J. 1987: Sääksi.-Forssa.

PÖLLÖJEN PESINTÄ POHJOIS-KARJALASSA 1989

Hannu Lehtoranta

Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen petolintutkimukset jatkuivat entiseen malliin. Mukavaa oli todeta muutamien uusien harrastajien liittyneen havainnoitsijoiden joukkoon. Havaintojaan ilmoitti 36 henkilöä (v.-88 28).

Kiitokset välittyköön seuraaville pöllölomakkeen palauttaneille harrastajille (suluisia tarkastettujen pönttöjen ja isojen luonnonkolojen määrä):

Ahola Pentti (20), Alanen Markku (1), Eskonen Hannu (*), Erola Reijo (6), Halonen Markku (44), Hiltunen Mikko (*), JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonen Jari+Henna, Kirjavainen Harri, Laine Erkki, Lehtoranta Hannu+Aila, Lehtoranta Jouni ja Jukka) (184), Järvinen Paavo (51), Karttunen Lauri, Kivivuori Hannu, Kontkanen Harri (12), Korhonen Veikko (115), Koskela Kimmo (*), Lappi Esko (27), Martiskainen Kimmo (*), Mieltinen Juha (404), Niivanaho Rauno (*), Parviainen Ari, Piironen Hannu (*), Pihlatie Matti (*), Pitkänen Pekka (*), Pusa Veli (33), Riikonen Matti, Rouhiainen Kauko (*), Suomalainen Juha (66), Tanskanen Ari (20), Tuppurainen Erwin, Vainikka Olavi, Veijalainen Esko.

(* merkittyjen henkilöiden tarkastukset sisältyvät Juha Mieltisen luokkaan)

Tutkimustehokkuus:

Tarkastettujen pöllönpönttöjen määrässä päästiin jo lähes tuhantaan, sillä tarkastetuksi ilmoitettiin 952 pöllönpönttöä (v.-88 706). Isoja luonnonkoloja tutkittiin 126 kpl (v.-88 143) ja varpuspöllölle sopivia pieniä tikankoloja 44 kpl (v.-88 235). Telkänpönttöjä tarkastettiin entiseen tapaan noin 250 kpl.

Vanhoja variksen ja harakan pesiä ilmoitettiin tarkastetuksi 220 kpl (v.-88 258) ja haukkojen isoja risupesäiä enemmän kuin koskaan ennen eli 387 kpl (v.-88 250). Lisäksi tutkittiin parikymmentä lapinpöllön pesälaatikkoa ja saman verran tuulihaukan pönttöjä. Pöllönkuuntelukilometrejä kertyi paria edellisvuotta selvästi vähemmän. Retkiä tehtiin 55 kpl ja kilometrejä niistä kertyi 1248 km (v.-88 1735 km, ennätys v.-87 2853 km). Pysähdyksiä kuuntelemaan tehtiin 721 kpl (v.-88 796).

Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa v.1989 tarkastettujen pönttöjen + luonnonkolojen määrät kunnittain sekä pöllönkuunteluretket. Selitykset: VP = viirupöllö (pöntöt + luonnonkolot), LP = lehtopöllö, HP = helmipöllö, HiP = hiiripöllö, VaP = varpuspöllö ja TP = telkämpönttö (joita ei ole huomioitu yhteensä sarakkeeseen). Pöllöretkien kohdalla luvut vasemmalta oikealle ovat retkien yhteismäärä/yhteispituus/kuuntelukertojen määrä.

Tarkastetut pöntöt ja kolot sekä kuunteluretket

	VP	LP	HP	HiP	VaP	TP	Yhteensä	Pöllöretket
ENO	10+1	-	9+0	-	-	50	19+1	1/15/8
ILOMANTSI	10+1	-	16+1	-	-	50	26+2	-
JOENSUU	2+0	3+0	4+0	-	0+3	-	9+3	-
JUUKA	21+4	2+0	95+20	2+0	7+10	10	127+34	5/184/138
KESÄLAHTI	1+5	2+0	30+25	-	-	-	33+30	-
KIIHTELYSV.	32+2	9+0	51+6	-	0+6	-	92+14	1/43/21
KITEE	15+0	35+0	95+0	-	-	33	145+0	1/10/10
KONTIOLAHTI	29+3	26+0	18+3	-	0+6	-	73+12	21/315/157
LIEKSA	6+0	1+0	27+0	1+0	-	4	35+0	11/350/178
LIPERI	23+4	36+2	60+6	-	0+5	57	119+17	6/93/73
NURMES	3+0	-	28+0	2+0	-	-	33+0	1/68/38
OUTOKUMPU	-	-	-	-	-	-	-	-
POLVIJÄRVI	3+0	2+0	-	-	1+2	-	6+2	-
PYHÄSELKÄ	27+0	43+0	27+0	-	0+2	5	87+2	-
RÄÄKKYLÄ	15+2	29+0	15+1	-	-	39	59+3	-
TOHMAJÄRVI	4+0	-	1+0	-	-	3	5+0	-
TUUPOVAARA	8+0	-	1+0	-	-	-	9+0	-
VALTIMO	7+15	2+0	31+25	13	12+10	8	65+50	9/170/98
VÄRTSILÄ	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	216+37	190+2	508+ 87	18	20+44	159	952+170	55/1248/721

Yhteenvetona edellä esitetystä voidaan todeta, että pöllöjen tutkiminen Pohjois-Karjalassa tehostui edellisvuosista jonkin verran. Kuntakohtainen tutkimustehokkuus ilmenee taulukosta 1. Edellisen vuoden tapaan Outokumpu ja Värtsilä olivat kuntia, joissa ei pönttöjä tarkastettu eikä kuunteluita tehty.

Ravintotilanteesta:

Pöllöjen esiintyminen ja pesimistulokset ovat hyviä indikaattoreita pikkujuursijöiden olemassaolosta. Tänä vuonna parhaina myyräalueina erottautuvat eteläiset kunnat Kesälahti, Kitee, Rääckylä ja Liperi. Näis-

tä tosin ainakin Kiteellä myyräkannat ilmeisesti romahtivat kesken pesimäkauden, mikä näkyi pesintöiden runsaana tuhoutumisena. Selvä nousukausi myyrätilanteessa oli pohjoisissa kunnissa Nurmeksessa ja Valtimossa. Totaalista katoaluetta edustivat vuorostaan Juuka, Lieksa ja Ilomantsi.

Pönttöjen ylijäämävarastojen perusteella myyrähuippualueiden valtalaji oli metsämyyrä. Ilmoitetusta saalisylijäämästä metsämyyrän osuus oli noin kolme neljännestä. Metsämyyrä oli selvä valtalaji myös pohjoisten kuntien ylijäämävarastoissa. Metsäsopeleita esiintyi ainakin Valtimolla.

Pesinnästä:

Vuotta 1989 voidaan pitää hieman keskimääräistä parempana pöllövuotena. Reviirejä todettiin 273, mikä on 17-vuotisen tutkimusjakson viidenneksi korkein määrä. Varmistettuja pesintöitä oli yhteensä 167, mikä on tutkimusjakson toiseksi korkein lukema (v.-88 289/146). Vertailtaessa tässä mielessä tutkimusjakson vuosia toisiinsa tulee muistaa havainnoinnin tehostumisen vaikutus. Pönttömäärä, joka varmasti hyvin kuvastaa havainnointitehoa, on noussut 1980-luvun alun vajaan kolmetasadasta nykyiseen lähes tuhanteen pönttöön.

Pöllöjen pesintä oli läänissämme hyvin eteläpainotteinen. Valtaosa pesinnöistä tapahtui Joensuun korkeuden eteläpuolella. Pohjoisista kunnista vain Nurmeksessa ja Valtimossa kelpasivat pöllöille pesimäalueiksi. Lajeista helmipöllö oli edelleen yleisin, mutta toiseksi parhaisiin lukemiin nousi jälleen sarvipöllö jättäen viirupöllön nyt kolmanneksi. Loppujen lajien järjestys oli lehtopöllö, lapinpöllö, suopöllö, huuhekaja, varpuspöllö ja hiiripöllö. Lajikohtaisesti pesintää on tarkasteltu jäljempänä. Taulukosta 2 ilmenevät pesimistä kuvaavat tunnukselajeittain.

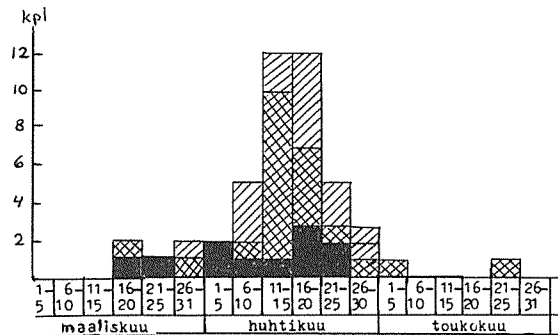
Taulukko 2. Pöllöjen pesintää ja pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa v.1989. Suluissa havaintojen määrä.

	Huuhkaja	Lehtopöllö	Lapinpöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Suopöllö	Helmipöllö
Munamäärä	2,00 (2)	4,71 (14)		2,84 (25)	5,00 (1)	8,00 (2)	5,58 (50)
Kuoriutuneita poikasia	2,00 (2)	4,91 (12)		2,73 (23)	3,00 (1)	8,00 (2)	4,94 (39)
Rengastusikäisiä poikasia	1,00 (2)	4,46 (13)	2,00 (5)	2,65 (23)	2,96 (30)	7,50 (2)	4,13 (44)
Tuhoutuneita kpl M=munav. P=poikasv	1P	1M	1P	3M 1P			8M 4P
Poikasia/aloitettu pesintä(=al.muninta)	1,00 (2)	4,14 (14)	1,67 (6)	2,26 (27)	2,96 (30)	7,50 (2)	3,25 (56)

Lajikohtainen katsaus pöllöjen pesintään v.1989

Helmipöllö: Helmipöllöjä tavattiin melko tasaisesti niillä alueilla, missä myyräkin oli. Pesinnän painopiste oli Kesälahti-Kitee-Rääckylä-Liperi-Pyhäselkä alueella sekä Nurmeksessa ja Valtimossa.

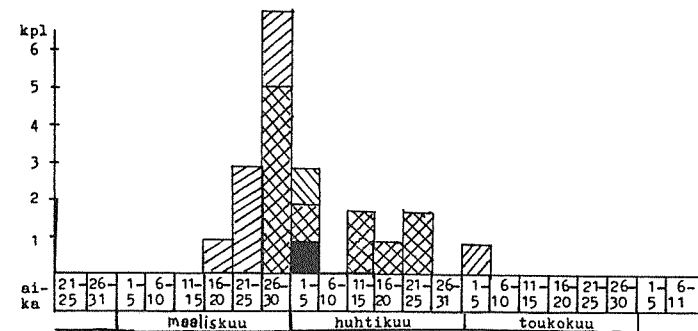
Yhteensä helmipöllöreviirejä ilmoitettiin 96 ja niiltä varmistettiin 62 pesintää (v.-88 154/71). Pesintätulos oli aloitettua pesintää kohden laskettuna 3,25 poikasta, mikä on kahta edeltävää vuotta parempi (v.-88 2,50 v.-87 3,03). Epäonnistuneita pesintöjä havaittiin 12, mikä on 19 % aloitetuista pesinnöistä (v.-88 24 kpl/35 %). Tuhoutumisista kahdeksan sattui munavaiheessa ja neljä poikasvaiheessa. Kiteellä viisi munavaiheessa tuhoutunutta pesintää olivat melko myöhäisiä. Syyinä saattoi olla myyräkantojen romahtaminen. Liperin kaksi munavaiheessa tuhoutunutta pesintää olivat munittu ennen huhtikuun puoliväliä. Poikasvaiheen tuhoutumisista ravintotilanne lienee ollut syyinä Nuurmeuksessa ja Valtimossa. Kaksi muuta poikasvaiheen tappiota olivat ulkopuolisten aiheuttamia (näätä ja muurahaiset). Talvi 1989 oli erittäin lauha ja kevät ennätysmäisen aikainen. Pöllöpesinnöissäkin tapahtui aikaisia aloituksia. Aikaisimmat munat on munittu heti maaliskuun puolivälin jälkeen. Poikasten siipimitoista ja tarkemmista tiedoista koostettu muninnan alkamista kuvaava pylväikkö (kuva 1) osoittaa kuitenkin, että valtaosa helmareista aloitti munintansa vasta huhtikuun puolivälin tienoilla. Liperissä todettiin yhden pesinnän muninnan alkaneen vasta n.23. toukokuuta, mikä on myöhäisin meillä tehty havainto. Muninnan aloituksen mediaanipäiväksi länissä muodostuu 15.4. (v.-88 25.4., v.-87 15.4., v.-86 11.4., v.-85 17.4.). Pesintöjen jakaantuminen eri pesäpaikkoihin oli seuraava: helmipöllöpönttö 49 (82 %), luonnonkolo 4 (7 %), lehtopöllöpönttö 5 (8 %), telkänpönttö 1 (2 %) ja kottaraispönttö 1 (2 %). Valtimolla samassa pesäpuussa pesivät sovussa helmipöllö, palokärki ja tervapääsky. Helmipöllölle tarjottujen helmipöllöpönttöjen ja sopivien luonnonkolojen asuumisprosentiksi tuli 9 % (v.-88 12,5 %). Pesintöjen munamääräjakauma ilmenee taulukosta 3, jossa huomiota kiinnittää peräti kaksi kymmenen munan pesyettä. Nämä jättipesyetyt olivat Liperissä ja Rääkkylässä. Liperin pesintä tuhoutui munavaiheessa, mutta Rääkkylässä pesästä selvisi kuusi poikasta. Helmipöllön poikasia rengastettiin 186 ja naaraita 43 sekä kontrolloitiin 7 naarasta (v.-88 135-64-3). Juha Miettisen kontrollit olivat v.1987 poikasena Torniossa rengastettu naaras Kasälähdellä, v.1988 Längelmäellä poikasena rengastettu Kiihtelysvaarassa, v.1988 Lieksassa

Kuva 1. Helmipöllön pesinnän ajoittuminen v.1989 viiden päivän jaksoissa. Pylväikkö kuvaa ensimmäisen munan munimisaikakohtaa (tarkkuus ± 3 vrk). N=46. Musta= läänin pohjoisosat, ristikko= läänin keskiosat, vinoviivoitettu = läänin eteläosat.

rengastettu Liperissä ja syksyllä 1987 +1 kv:nä Tavossa rengastettu Kiteellä. Hannu Lehtorannan Nuurmeuksessa kontrolloima naaras oli rengastettu Tavossa syksyllä 1985. Tavolaisia kertyi peräti kolme, sillä myös Veikko Korhosen Valtimolla kontrolloima naaras oli rengastettu Tavossa syksyllä 1988. Mielenkiintoinen on VK:n Valtimolla kontrolloima naaras, joka pesi jo kolmatta vuotta samassa pöntössä.

Viirupöllö: Jo kolmantena vuonna peräkkäin viirupöllöreviirejä todettiin hieman yli viisikymmentä. Tarkka luku oli nyt 53, joista 31 tapauksessa varmistettiin pesintä (v.-88 51/36). Eniten pesintöjä tietenkään todettiin parhailta myyräalueilla, mutta myös reuna-alueilla tapahtui pesintöjä. Vain Juuan ja Lieksan myyräkatot oli niin syvä, etteivät paikalliset viirupöllöt edes yrittäneet pesimistä. Pesintätulos oli edellisvuotta hieman parempi. Poikasäärä aloitettua pesintää kohden oli 2,26 (v.-88 1,90). Neljä pesintää tuhoutui. Konttiolahdessa yli kymmenvuotias Kajaanista tullut naaras ei taaskaan saanut muniaan kuoriutumaan. Näin on tapahtunut jo useana vuonna. Joensuussa jatkui myös huono tuuri. Arka naaras muni kahteen pönttöön, mutta mahdollisesti lähellä tapahtuneet ojalinjahakkuut aiheuttivat pesinnän epäonnistumisen. Rääkkylässä tuhoutumisen aiheutti ihminen ilkeävaltaisesti. Joku vei munat pesästä ja pani tilalle kananmunan. Teon motiivi kiinnostaisi meitä kaikkia! Valtimossa ilmeisesti näätä tappoi poikaset, koska ne löytyivät pesän läheltä nädälle ominaiseen tapaan kätkeytyneinä. Tuhoutumismäärä on 13 % pesinnöistä (v.-88 19 %). Munamäärät pesinnöissä jakaantuivat seuraavasti: kaksi munaa 11 kpl, kolme munaa 8 kpl, neljä munaa 5 kpl ja viisi munaa 1 kpl (v.-88 4-16-2-0). Munimisen aloitusta on ensikerran selvitetty tarkkojen tietojen ja poikasten siipimittojen perusteella (kiitokset Hannu Pietiäiselle poikasten siiven kehityksen käyrästä). Tulokset on esitetty kuvassa 2. Valtaosa muninnoista on alkanut maaliskuun vaihteessa. Aikaisen kevään ansiota lienne-aloitus heti maaliskuun puolivälin jälkeen. Kiteellä hiirihaukan pesässä pesinyt pari aloitti munintansa vasta toukokuun alussa. Pesinnöistä 19 (73 %) oli pöntöissä, 4 (15 %) luonnonkoloissa ja 3 (12 %) haukanpesissä. Viirupöllön poikasia rengastettiin yhteensä 62, naaraita 9 ja 11 naarasta kontrolloitiin (v.-88 55-8-12). Mainittavia kontrolloita olivat jo edellä mainittu v.1978 Kajaanissa rengastettu naaras, joka edelleen yritti pesimistä huonolla menestyksellä ja Kiihtelysvaarassa 1986 rengastettu naaras, joka oli siirtynyt n.2,5 km.

Kuva 2. Viirupöllön pesinnän ajoittuminen v.1989 viiden päivän jaksoissa. Selitykset kuten kuvassa 1. N=20.

Etelä-Suomessa sattui tapaus, jossa viirupöllö puolusti maastopokasiansaan niin, että ohikulkevalta ihmiseltä puhkesi silmä. Meidän pönttötäjien tulee muistaa viirupöllön aggressiivisuus pesällään. Pönttöjä ei pidä laittaa liian lähelle asumuksia, kesämökkejä, luontopolkuja yms.

Lehtopöllö: Erittäin mukavaa nousua tapahtui lehtopöllöllä. Pesien ja reviiirien määrässä saatiin paras tulos koko 1980-luvulla, mutta vuoden 1977 ennätyksestä vielä jäätiin (37/17). Nyt reviiirejä tavattiin 20 ja niiltä varmistui 14 pesintää (v.-88 15/10). Esiintymisalue oli muuten perinteinen, mutta uusi mielenkiintoinen sääntelyreviiri löytyi Lieksasta. Pesimistulos oli hyvä. Poikuekoko oli peräti 4,46 poikasta/poikue. Vain yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa (pieni pönttö-ei puruja), joten poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden muodostuu hyvä 4,14 poikasta/pesintä. Munamäärät olivat melko normaaleja. Kolmen munan pesiä oli 2 kpl, neljän munan 5 kpl, viiden munan 2 kpl ja kuuden munan 5 kpl. Kaikki pesinnät olivat pönttöpesiä. Poikasrengastus oli ennätyksellistä. Kaikkiaan 59 poikasta ja 6 naaraista rengastettiin sekä lisäksi 7 naaraista kontrolloitiin (v.-88 34-1-5). Kontrolloista mainittavia olivat Kesälahdessa 1987 rengastettu naaras, joka siirtyi 3 km, Pyhäselässä 1986 poikasena rengastettu, joka pesi nyt Joensuussa 10 km päässä ja mielenkiintoisimpana Joensuussa 1988 poikasena rengastettu, joka pesi syntymäpöntössään. Etelästä saapunutta alkuperää edustaa se lehtopöllönaaras, joka on rengastettu vuonna 1977 Hollolassa, ja on meillä kontrolloitu vuonna 1988 Pyhäselässä sekä vuonna 1989 noin 3 km päässä edellisestä paikasta Joensuussa.

Lehtopöllön rengastus (Valok. Keijo Aho)

Hiiripöllö: Ainoaksi hiiripöllöhavainnoksi jäi Kiteellä todettu re-viiri.

Lapinpöllö: Vaeltavat lapinpöllöt löysivät melko hyvin Pohjois-Karjalan myyrähuippualueet. Yhteensä reviiirejä todettiin 12, joista varmistui 7 pesintää (v.-88 9/5). Lisäksi neljä havaintoa tulkittiin pelkäksi tapaamiseksi. Lapinpöllön pesintä-alue oli tyypillisen suppea käsittäen Kiteen pohjoisosat, Rääkkylän ja Liperin eteläosat ja mahdollisesti Tohmajärven länsiosia. Erillisenä esiintymisalueena oli Valtimo ja Nurmeksan pohjoisosat, joissa talvella tehtiin havaintoja lähes paristakymmenestä lapinpöllöstä. Maaliskuun loppuun mennessä lappalaiset kuitenkin häipyivät näkyvistä eikä reviiiriksi tulkittavia havaintoja ole kuin Valtimon kahdelta paikalta. Pesintöjä alueella ei todettu. Kiteeltä, Liperistä ja Rääkkylästä löydetty viisi pesää olivat kaikki risupesissä (4 hiirihaukan ja 1 kanahaukan). Poikuekoot vaihtelivat yhdestä kolmeen poikaseen. Yhdellä Liperin pesällä voidaan määrittää muninnan aloitus, joka on tapahtunut n.23 huhtikuuta. Tämä pesintä tuhoutui oletettavasti kanahaukan vietyä poikaset. Poikasia rengastettiin kymmenen ja Miettisen Jusei syökkyileviin pe-toihin erioistuneena nappasi lisäksi kolme naaraista rengastettavaksi.

Huuhkaja: Huuhkajareviireissä syntyi uusi ennätys kun 9 reviiiriä ilmoitettiin. Pesintöjä ei kuitenkaan varmistettu kuin kaksi (v.-88 6/2). Molemmat pesinnät löytyivät Juuasta. Toinen pesintä todennäköisesti tuhoutui poikasvaiheessa, mutta toinen tuotti maailmalle kaksi hyväkuntoista poikasta. Pesintä oli hyvin aikainen, sillä 24.5. poikaset olivat jo kookkaina maastossa. Erikoista pesinnässä oli sekin, että onnistuneen pesäkuopasta parinkymmenen metrin päästä löytyi toinen pesä, jossa oli kaksi hylättyä munaa. Ensimmäinen yritys ilmeisesti tuhoutui ja silti pari oli uusintapesyeessään aikainen. Saalistusalueen runsas rottakanta mahdollisti aikaisen ja hyväkuntoisen poikueen tuottamisen. Reviiirit havaittiin Lieksasta, Liperistä, Värtsilästä ja Valtimosta peräti neljä reviiiriä.

Varpuspöllö: Entiseen tapaan niukkoja olivat varpuspöllöhavainnot. Yhtään pesintää ei todettu, mutta sentään kymmenen ääntelevää havaittiin (v.-88 11/0). Havaintokuntia olivat Eno, Kitee (2), Kontiolahti (3), Rääkkylä ja Valtimo (3). Varpuspöllön tutkimiseksi auringonlaskun ja -nousun kuunteluita pitäisi lisätä ja tikankoloja olisi jaksettava ututterasti tarkkailla. Pirkanmaalaiset varpuspöllöharrastajat ovat jo todistaneet, että kovalla työllä näinkin vaikeasta lajista saadaan aineistoja kasaan.

Suopöllö: Myyräalueelle keskittyvät myös suopöllöhavainnot. Reviiirejä kertyi kymmenen ja varmistettuja pesintöjä niiltä kaksi (v.-88 4/0). Kesälahdella pesä löytyi vaaralta hakkuuaukolta ja Rääkkylästä heinäpellolta. Molemmissa pesissä oli kahdeksan munaa, jotka kaikki kuorituivat. Rääkkylän pesässä muninta oli aloitettu n.19. toukokuuta. Kesälahdella pesintä oli arviolta kolme viikkoa aikaisempi. Pesintöjen lisäksi reviiirejä todettiin Kiteellä 3, Liperissä 2, Rääkkylässä 2 ja Valtimossa 1.

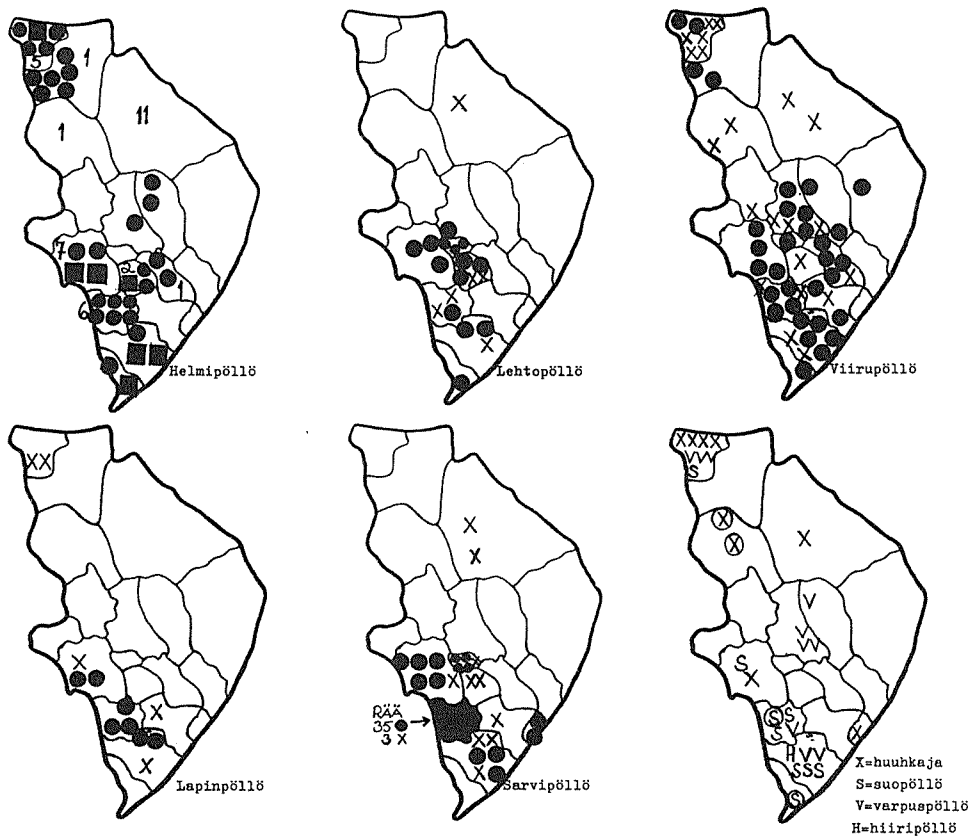
Sarvipöllö: Sarvipöllöjä oli mukavasti myyrähuippualueella. Reviiirejä ilmoitettiin 62 ja niiltä 49 varmaa pesintää (v.-88 23/16). Selvästi

eniten sarvareita löytyi Rääkkylästä, missä todettiin 35 poikuetta. Poikueläytöjä tehtiin lisäksi Joensuuusta, Kiteeltä, Liperistä ja Värttilästä.

Pesälöytöjä tehtiin vain kolme, joista Joensuun pesä oli harakan pesässä ja tuotti viidestä munasta kolme poikasta. Kiteellä pesä oli myös harakan pesässä ja tuotti kuusi poikasta. Rääkkylässä pesintä tapahtui vanhassa variksen pesässä.

Valtaosa havainnoista on maastopoikueista. Poikasmäärä niissä vaihteli yhdestä neljään poikaseen. Maastopoikueiden poikasmäärän selvittäminen on kuitenkin vaikeaa, joten tulokseksi saadaan lähinnä minimimäärää vastaava arvio. Poikastuotto oli edellisvuotta hieman heikompi. Poikasmäärän minimi oli nyt 2,96 (v.-88 3,85).

Myyräalueen ulkopuolelta sarvipöllöhavaintoja tehtiin vain Lieksasta (2 reviiiriä).

Kartta 1. Eri pöllölajien pesinnän alueellinen jakaantuminen Pohjois-Karjalassa v.1989. Merkkien selitykset:
 Helmipöllö; ● = pesä (■ = 5 pesää) ja luvut = ääntelyreviirien lukumäärä kunnassa.
 Lehto-, viiru-, lapin- ja sarvipöllö; ● = pesä ja x = reviiiri.
 Huuhkaja (X), suopöllö (S), varpuspöllö (V) ja hiiripöllö (H); kirjain = reviiiri ja ympäröity kirjain = pesä.

Taulukko 3. Pöllöpesintöjen munamääräjakauma vuonna 1989 Pohjois-Karjalassa.

Laji/kpl	Munamäärä								
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Huuhkaja	2								
Lehtopöllö		2	5	2	5				
Lapinpöllö		1							
Viirupöllö	11	8	5	1					
Sarvipöllö				1	1				
Suopöllö							2		
Helmi- pöllö		3	6	13	22	3	1		2

Taulukko 4. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa v.1989. Luvut vasenmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/ varmojen pesintöjen määrä. Suluissa pelkiksi tapaamisiksi tulkittujen havaintojen määrä.

	Huuh- kaja	Hiiri- pöllö	Varpus pöllö	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Helmi- pöllö	Kunta yht.
ENO	-	-	1/0	-	-	2/2	-	-	2/2	5/4
ILO	-	-	-	-	-	1/0	-	-	-	1/0
JOE	-	-	-	3/3	-	1/1	5/4	-	-	9/8
JUU	2/2	-	-	-	-	2/0	-	-	1/0	5/2
KES	-	-	-	1/1	-	1/1	-	1/1	6/6	9/9
KII	-	-	-	-	-	5/4	-	-	3/2	8/6
KIT	-	1/0	2/0	3/2	3/2	7/5	6/3	3/0	11/11	36/23
KON	-	-	3/0	1/1	-	7/4	-	-	1/1	12/6
LIE	1/0	-	-	1/0	-	2/0	2/0	-	11/0	1 /0
LIP	1/0	-	-	3/3	3/2	4/4	6/5	2/0	19/12	3 /26
NUR	-	-	-	-	-	2/2	-	-	7/6	9/8
OUT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POL	-	-	-	-	-	1/0	-	-	-	1/0
PYH	-	-	-	5/3	-	1/0	2/0	-	9/7	17/10
RÄÄ	-	-	1/0	3/1	3/3	6/4	38/35	3/1	12/6	66/50
TOH	-	-	-	-	1/0	3/2	1/0	-	-	5/2
TUU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VAL	4/0	-	3/0	-	2/0(4)	8/2	-	1/0	14/9	32/11
VÄR	1/0	-	-	-	-	-	2/2	-	-	3/2
yht.	9/2	1/0	10/0	20/14	12/7(4)	53/31	62/49	10/2	96/62	273/167

Taulukko 5. Pöllörengastukset Pohjois-Karjalassa v.1989. Luvut vasenmalta oikealle: poikasrengastukset + naarasrengastukset + naaras-kontrollit.

Rengastaja	Huuhkaja	Lehtopöllö	Lapinpöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Suopöllö	Helmi-pöllö
Ahola Pentti							1+1+0
Kontkanen Harri				3+0+0			
Korhonen Veikko							29+6+2
Koskela Kimmo		0+0+2		0+0+1			0+4+0
Lehtoranta Hannu	2+0+0			4+0+0			11+2+1
Miettinen Juha		45+5+4	10+4+0	51+9+9	15+0+0	11+0+0	136+26+4
Missonen Tapani				2+0+0			
Pusa Veli		11+1+0					5+3+0
Ruokolainen Kalle							4+0+0
Tanskanen Ari		3+0+1		2+0+1			
YHTEENSÄ	2+0+0	59+6+7	10+4+0	62+9+11	15+0+0	11+0+0	186+43 +7

Lopuksi

Tätä kirjoitettaessa uusi pesintäkausi on jo alkanut. Pöllöt huuttelevat ja aloittelevat pesintää. Pöllöhavainnot pöydän läheisyyteen taas ajoissa allekirjoittaneelle jotta vuoden 1990 pesintätietoa saatavaksi hyvä kuva. Normaalin huutelu- ja pesintä-ikäsi pyytkäisiä kirjataan ylös myös mm. sarvipöllöpoikueiden etsintätietoa.

Kirjoittajan osoite: Eevalantie 1 D 14
83900 Jouta puh. 079-70070

KIRJALLISUUS

HELG, P. 1984: Yön linnut. - Helsinki
LEKTORANTA, H. 1988: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1987. - Siipirikko 15: 17-27.
LEHTORANTA, H. 1989: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1988. - Siipirikko 16: 7-11.

SYYS-LOKAKUUN PINNAKISA 1989 - HAASTAJAN NÄKÖKULMA

Jouni Pursiainen

Haaste

Syksy on myös Pohjois-Karjalassa raripitoista aikaa, mutta helposti monet parhaista lajeista jäävät vähäisen tai yksipuolisen retkeilyn ansiosta huomaamatta. Hupenevan harrastajaporukan aktivoimiseksi päätin haastaa valitun joukon syys-lokakuun pinnakisaan (SYLO). Ettei koko homma olisi mennyt kuukkelijahdiksi ja ennenkaikkea, että spontaani rarien etsintä olisi kisan lopputuloksen kannalta järkevää muovattiin seuraavanlaiset säännöt.

- 1) Kukin laji tuottaa yhden pisteen, paitsi
- 2) spontaani ARK-laji (lista Siipirikossa 1/89), josta saa kolme pistettä,
- 3) spontaani RK-laji (mukaanlukien kohdasta 2 pyydystetyt kirjosiipi- ja hippiäisuunilinnut), joista saa 6 pistettä ja
- 4) spontaani maakunnalle uusi laji, joka jokerina tuottaisi 10 pistettä (huomaa ARK-listalta esimerkiksi ruokki, riskilä, merisirri tai luotokirvinen !)
- 5) Bongattu ARK- tai RK-laji tuottaisi vain yhden pinnan.

Kisaan osallistuivat Markku Halonen (MH), Harri Kontkanen (HK), Ari Parviainen (AP), Jouni Pursiainen (JP), Antti Vänskä (AV) ja Pentti Zetterberg (PZ).

Osallistujien retkeilymahdollisuudet olivat monilla tavoin erilaiset, mikä osaltaan antoi lisäväriä kisan kulkuun.

Haastajan taktiikka

Tässä on pidettävä mielessä kisan lähtökohta, rarien etsimisen tehostaminen. Niinpä olennaista olikin, että heti alkuun pystyisin repäisemään pientä etumatkaa, joka innoittaisi kilpailijat rari-retkeilyyn, joka sitten voisi tuottaa minullekin bongattavaa. Avauspäivä olisi siis hyvä käyttää kokopäiväretkeilyyn.

Taktiikan toinen osa tähtäsi lopulliseen voittoon. Koska retkeilymahdollisuuteni olivat rajalliset oli pystyttävä tehokkaasti hoitamaan spontaanisti riittävä määrä raritason lintuja. Erityisen tärkeitä suunnitelmassa olivat nauhurin avulla etsittävät kirjosiipi- tai hippiäisuunilinnut, joiden osalta minulla oli hyviä kokemuksia kahdelta aikaisemmalta syksyltä. Muita projektilajeja olivat esimerkiksi heinäkurppa, nokkavarpunen, isokirvinen ja molemmat tavalliset kotkat.

Avaus 1.9.

Ensimmäinen päivä oli perjantai. Minulla oli lomapäivä, ehkäpä kilpailijat odottelevat rauhassa viikonlopun tuloa. Aamuhämärissä Höylakselle. Kumma juttu, AP oli jo paikalla! Aamu oli hyvä, tosiarvokkaita pinnoja olivat mm. rytikerttunen, sirittäjä, isokuovi, mustaviklo ja punavarpunen. HK:kin tuli kahdeksalta kuittaamaan punavarvusta lukuunottamatta kaikki arvot. Retki jatkuu yksin Repokalliolle (mm. mustavaris ja paikalla jo jonkin aikaa oleillut merikotka). Värtsilästä kertyi monta pinnaa, ehkä arvokkaimpina isokäpylintu ja heinätaivi. Paluumatkalla Niittylahdesta löytyi mm. mustapääkerttu, Mulosta peltosirkku ja Joensuusta törmäpääsky, tikli, kirjosiippo, harmaasiippo ja leppälintu. Päivän saldo oli 85, jolla HK (71), AP (60) ja AV (35) saivat kiinniotettavaa. MH:n väliaikatilanteet eivät valitettavasti ole

tiedossani, joten palaan hänen osaltaan tilanteeseen lopputuloksi-
en yhteydessä. Saattaa olla, että välitilanteissa on muidenkin
kohdalla epätarkkuuksia.

Tosikilpa alkaa, 2.9.

Haaste oli heitetty, mutta viikonloppu alkamassa. Nyt tarvittai-
siin tosiretkeilyä kärkipaikan pitämiseksi, mutta 2.9. vain aamu-
päivä oli aikaa. AP, HK ja AV kiersivät kimpassa maakuntaa. PZ
aloitti vasta tänään.

Päivä sisälsi jo hiukan dramatiikkaa. Seuraavassa autoporukan
tunnelmia: "Köyhän Joensuun seudulla vietetyn aamun jälkeen läh-
dettiin retkeilemään Värtsilän suuntaan. Meitä oli autossa kolme
syloilijaa, HK, AP ja AV. Perinteisellä pysähdyspaikalla Niiralan
peltojen kupeessa sattui pieni hassu episodi, kun läheisestä
koivusta kuulunut idulin laulu tavoitti vain HK:n korvat, eikä
nopeasta siirtymisestääkään ollut apua, vaan me muut jäämme arvok-
kaita pisteitä vaille. Mutta mieli oli saava vielä rauhoitusta.

Kun pääsimme kunnantalon pihaan, joku huomasi aivan auton edessä
lätäkössä kylpevän lintuporukan, jossa pienen tarkastelun jälkeen
todettiin valtaosan olevan pohjansirkkuja. Kun sitten hypättiin
autosta ulos, riitti meillä vähäksi aikaa ihmettelemistä, joka
puolella pomppi ja tiksutteli tsik-sirkkuja. Yhtäkkiä HK löysi
tien penkan tuntumassa ruokailevasta pohjansirkkuporukasta pik-
kusirkun ja saman tien lennähti porukka puihin. Lievää ahdistusta
tuntien kolmikkomme muut jäsenet jämähtivät paikalleen putket
suunnattuna tiiviisti siihen paikkaan, mihin puista palailevat
linnut alkoivat kerääntyä ja lopulta pikku veijarikin oli kaikilla
näkyvissä. Se nähtiin vielä myöhemmin uudelleen vähän eri paikassa
ellei kyseessä sitten ollut eri lintu. Sekään ei liene mahdotonta,
sillä Värtsilän alueella arvioimme sinä päivänä olevan noin 90
tsik-sirkkua, joista noin 60 pelkästään kunnantalon piha-alueel-
la."

Minä keskityin paikkamaan edellispäivän puutteita Joensuun
ympäristössä, joka edellispäivänäkin oli antoisinta aluetta. Olin
jo varhain aamulla napsinut suokukon ja hyypän Utrasta, minkä
jälkeen Repokalliolta hoituivat mm. hemppo ja lapinsirkku. Västärä-
rakit piti tietysti tarkistaa kuten aina. Olin jo poistumassa
viimeisiltä altailta, kun yli lensi outoääninen västäräkki, joka
laskeutui altaalle. Sain linnun hetkeksi putkeen ennenkuin se
lensi syvimmän altaa pohjalle. Mm. kirkkaankeltainen alaperä ja
vatsa sekä harmaa selkä varmistivat jo äänen perusteella syntyneen
arvelun: vuorivästäräkki! Elis ja kuusi sylopinnaa! Kävin soitta-
massa kaatopaikkavahdin kopista pari hälytyssoittoa ennenkuin
palasin altaille. En tavoittanut autoporukan jäseniä, jotka kuu-
lemma tuolla hetkellä olivat olleet ajamassa Repokallion ohi
Värtsilää kohti. Sain linnun vielä hetkeksi putkeen melko kaukana
ennenkuin se lennähti tavoittelemaan hyönteistä, minkä jälkeen
vain vaimeneva lentoääni kertoi linnun poistumisesta paikalta
itään päin. Etsinnät eivät enää tuottaneet tulosta.

Päivän lopulla tilanne oli JP 103, HK 90, AP 90, AV 89 ja PZ 58.

Taistelua kärkipaikasta 3.9-12.9.

Sunnuntain ehdoton isku oli AV:n tunturihaukka Vuonoksessa, jota
kukaan ei saanut bongatuksi. Tähän muilla oli vain peruslajeja
vastaukseksi. Tilanne 3.9. illalla oli JP 108, AP 99, AV 98, HK 97
ja PZ 69.

5.9. aamulla puhalteli lupaava koillistuuli ja ajattelin aamu-
varhaisella ennen töihin lähtöä käydä kanavalla yrittämässä meri-
metsoa, joita näihin aikoihin voisi muuttaa. Kävelin hiukan unise-
na kannaksen polulla kun Jussi viitoili edessä taivaalle ja kas-
kummaa 21 merimetsoa siellä taivalsi lounaaseen (3 pinnaa). Petty-

mys oli molemminpuolinen kun vähän käveltyäni näin tornissa AP:n
ja PZ:n naamat. Sain paikkailtua muiden jo näkemä peruslajeja
aamun aikana niin, että ero kilpailijoihin säilyi: JP 116, AP 112,
HK 103, AV 99 ja PZ 88.

Seuraavan viikonlopun tienoo oli aurinkoista korkeapainesäätä ja
lintuja oli vähän. En retkeillyt työasioiden vuoksi juuri lainkaan
ja AP pääsi kirimään. AP:n ja HK:n Repokalliolta löytämä 1kv
merilokki oli peruslajien ohella omiaan kääntämään pistetilannet-
ta. Niinpä 12.9. johtopaikka oli vaihtunut: AP 128, JP 118, HK
114, AV 110 ja PZ 88.

Iskuja ja vastaiskuja.

HK näki spontaanin merimetson 13.9., mutta muutoin tilanne
säilyi vakaana 22.9. asti, jolloin löysin Niinivaaralta nokkavar-
pusparven. Tämä tiivistäi kärkeä hieman: AP 135, JP 130 ja HK 128.
Tässä vaiheessa olin jo aloittanut tehokkaan nauhurinkäytön.

23.9. peli näytti jo saavan ratkaisevan käänteen. Vuoniemi
tuotti aamulla minulle neljä makoista paikkopinnaa (metso, sepel-
hanhi, kuusitiainen ja lehtopöllö), jotka kiristivät pelin äärim-
milleen.

AP, HK ja MH jatkoivat Vuoniemestä Puhokseen: "Staijasimme
aamulla nelisen tuntia Vuoniemessä näkemättä sen kummempaa kuin
440 sepelhanhea. Jätettyämme Vuoniemen kiertelimme siellä sun-
täällä näkemättä oikeastaan mitään. Jossakin vaiheessa tuli puhet-
ta merimetsoista, joita oli hiljattain Joensuussa "läjäpäin".
Retkueemme nuorison edustaja MH ei ollut vielä phalaa SYLO-aikaan
nähty, joten suuntasin auton keulan ihan merimetsomielessä Kiteen
Puhokselle.

Päästyämme rantaan ja saatuaamme putket tarkkailuasemiin lensi
ylitsemme hetikohta erittäin pitkäpyrstöinen västäräkki ja laskeu-
tui rantakivikkoon noin 50 metrin päähän ruokailemaan. Vilkaus
putkeen ja riemu oli valmis - vuorivästäräkki! Pikaisten kättelyi-
den jälkeen (sekä HK, että MH saivat eliksen) otettiin tuntomerkit
muistiin parinkymmenen minuutin tiiviin tarkkailun ohessa ja kun
väiski lennähti läheiseen jokiuomaan, me lähdimme puhelimen
ääreen. Oli todella nautinnollinen hetki soittaa JP:lle hälytys
juuri vuorivästäräkistä. Olihan JP vaajaat kolme viikkoa aikaisem-
min tempaissut pienen pinnakaulan samaisella lajilla Joensuussa.
Näin kova kilpamme sai taas uuden käänteen. Lienee tarpeetonta
mainita, että MH:kin oli tyytyväinen, vaikka ensisijainen tavoit-
teemme merimetsa jäikin näkemättä."

Pinnaero kasvoi siis jälleen. Peli ei kuitenkaan vielä ollut
pelattu. Nauhuri soi entistä tiiviimmin Höylaksen ja Ukonlahden
pensaikoissa. 24.9. menneen lajikäyhän hanhimassapäivän jälkeen
tuli 29.9. luoteismyrsky, jonka otin vastaan Vuoniemessä. Aamu
tuotti pari hanhipinnaa ja ennen kaikkea kolme maakotkapinnaa. AV
toi peliin mukaan harjalinnun 27.9. Niinpä 29.9 illalla tilanne
oli vielä kärjen osalta ratkaisematon: AP 147, HK 147 ja JP 143,
etenkin kun JP:ltä puuttui halpoja peruslajeja urpiaista myöten.

Ratkaisu

Lokakuun alussa tapahtuivat ratkaisevat irtiotot. Aluksi 1.10 JP
joutui seuraamaan täyteen miehitettyssä Vuoniemessä maakotkan
ohilentoa (joka puolella kilisi pinnoja pusseihin). Jälkikäteen
ajatellen AP ratkaisi voiton 6.10.: "Pistäydyin aamulla ennen
koulun alkua klo 5.50-7.25 Höylaksella. Sää oli mukava pienine
NNE-tuulineen. Kuitenkin muutto oli aivan jumaissa. Rastaita
muutti noin 1300 ja urpiaisia noin 600. Suunnilleen poislähdön
aikoihin tuli aamun pelastus aivan kaislikon tasalla pitkin kana-
vaa. Vanha veijari muuttohaukka suhahti ohitse ja jatkoi samantien
matkaansa kohti lounasta."

Sorvari
Veli-Matti
Noljakankaari 6 B 17
80140 Joensuu

14.10. keräsivät AP, HK ja MH kolme tunturikiurupinnaa, ja vaikka kuittasinkin tunturikiurun vähän myöhemmin tuntui tilanne siinä määrin ratkenneelta, etten vaivautunut hoitamaan muutamia helppojakaan puutteita, jopa joutsen jäi puuttumaan. Pelin voittaminen olisi vaatinut kovia lajeja, joita tänä syksynä ei nauhurilakaan löytynyt.

Loppusaldoksi tuli: AP 167 (152 lajia), HK 161 (144 lajia), JP 153 (140 lajia), MH 152 (141 lajia), AV 133 (124 lajia) ja paljon syksyn aikana poissaollut PZ 121 (117 lajia).

Tilastoja

Pikainen laskenta tuotti kokonaislajimääräksi 164, joten AP:n osuus näistä on huomattava 93%. Jos pahimmat yhteiset puutteet pitäisi noukkia, kiinnostävät huomiota ensiksi mm. pikkutylli, valkoviklo, liro ja varpuspöllö. Kovasta etsinnästä huolimatta ei heinäkurppaakaan löydetty.

Kannattaa ehkä mainita, että AP:lta jäi puuttumaan ainakin kirjosiippo, leppälintu, tikli ja pähkinähakki.

Kun rarien etsinnästä oli kyse, on paikallaan taulukoida vielä rarit erikseen.

Taulukko1. SYLO-kisan rarit.

	AP	HK	JP	MH	AV	PZ
Pha car	3	3	3	1	-	3
Hal alb	1	1	1	1	1	1
Aqu chr	3	3	3	3	-	-
Fal rus	-	-	-	-	6	-
Fal per	3	-	-	-	-	-
Upu epo	1	1	-	-	1	-
Den leu	-	-	-	-	3	-
Ere alp	3	3	3	3	-	-
Mot cin	6	6	6	6	-	1
Phy des	-	3	-	-	-	-
Coc coc	1	1	3	3	-	3
Emb pus	3	3	-	-	3	-
Yhteensä	27	27	20	18	14	9

Taulukon perusteella voi ainakin sanoa, että ne jotka näkivät paljon lintuja näkivät myös paljon rareja. Raripinnat ratkaisivat kolmostilan JP:n ja MH:n kesken, mutta muutoin järjestys olisi ollut sama ilman rarihyvitystäkin, joka tosin toi paljon lisäjännitystä pelin aikana.

Yhteenveto

Kisa tuotti toivotun tuloksen: retkillä oltiin entistä tarkkaavaisempia, ehkä jokunen ylimääräinen retkikin tuli tehtyä, rareja löytyi ja kaikilla oli hauskaa.